

UNIVERSITY OF
PATRAS
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑΣ

(πρώην Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων – Μεσολόγγι)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Νέοι και Επιχειρηματικότητα

Παπαθανασίου Φώτιος ΑΜ: 15773

Επιβλέπουσα: Παναγιώτα Βάθη – Σαράβα, Επίκουρη Καθηγήτρια

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2021

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους ανθρώπους που βοήθησαν στην διεξαγωγή και ολοκλήρωση της πτυχιακής μου εργασίας.

Κατ' αρχάς θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά την Επιβλέπουσα Καθηγήτρια της πτυχιακής μου εργασίας, κ. Παναγιώτα Βάθη - Σαράβα, για την εμπιστοσύνη που μου έδειξε, τις χρήσιμες συμβουλές καθώς και για τον χρόνο που διέθεσε για την εκπόνηση της εργασίας μου.

Επίσης θα ήθελα να ευχαριστήσω την εταιρεία FISEA καθώς και τον έναν εκ των δύο ιδρυτών της και γενικό μανάτζερ τον κ. Κοσμαδάκη Ιωάννη που με προθυμία αλλά και άμεση ανταπόκριση συνέβαλε στην υλοποίηση της ερευνάς που διεξήγαγα. Τέλος θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, το φιλικό και στενό μου περιβάλλον για την συμπαράστασή τους.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία πραγματεύεται την συμβολή του επιχειρείν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας, με κάποιες αναφορές σε σημαντικά παραδείγματα και γεγονότα και σε παγκόσμιο επίπεδο. Δίνεται έμφαση στην νεανική κυρίως επιχειρηματικότητα εστιάζοντας στο πεδίο των εκδηλώσεων ως μέσο προώθησης και ανάπτυξης των εταιρειών.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: επιχειρηματικότητα, επιχειρηματική δραστηριότητα, νεανική επιχειρηματικότητα, εκδηλώσεις.

ABSTRACT

YOUTH ENTREPRENEURSHIP

Purpose of the present study is to examine the contribution of doing business to the economic development of the country, with some references to important examples and events at global level as well. The emphasis is on youth entrepreneurship mainly by focusing on the field of events as a means of promoting and developing companies.

Key words: entrepreneurship, business, youth entrepreneurship, events.

Περιεχόμενα

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ.....	2
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	3
ABSTRACT.....	4
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ.....	6
ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο :ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	10
1.1.Ορισμός επιχειρηματικότητας.....	10
1.1.2.Η έννοια του επιχειρηματία.....	11
1.2.Μορφές Επιχειρηματικότητας.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο : ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ.....	14
2.1. Κίνητρα επιχειρηματικής δραστηριότητας.....	14
2.2.1.Επιχειρηματική ιδέα.....	16
2.2.2. Επιχειρηματική ευκαιρία.....	17
2.2.3. Επιχειρηματικό σχέδιο (business plan).....	18
2.3.Επιχειρηματικοί κίνδυνοι.....	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ.....	22
3.1. Επιχειρηματικότητα των νέων.....	22
3.2.Δείκτες Νεανικής επιχειρηματικότητας.....	23
3.3. Υποστήριξη Νεανικής Επιχειρηματικότητας: Προγράμματα και Φορείς.....	24
3.4.Πηγές χρηματοδότησης.....	28
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ.....	31
4.1.Η πορεία της επιχειρηματικότητας: από την Αρχαία στην Σύγχρονη Ελλάδα.....	31
4.2.Σύγχρονες τάσεις και προκλήσεις.....	32
4.3. Προοπτικές βιωσιμότητας επιχειρήσεων.....	35
4.3.1. Τα στοιχεία της καινοτομίας και της δημιουργικότητας στις επιχειρήσεις.....	37
4.3.2.Νεοφυείς επιχειρήσεις (start up).....	39
4.3.3.Συμβολή των νεοφυών start up επιχειρήσεων στην οικονομία.....	41
4.3.4.Οικοσυστήματα start up επιχειρήσεων.....	44

4.3.5. Λόγοι έναρξης start up επιχείρησης	45
4.3.6. Lean start up.....	47
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5 ^ο : ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ	49
5.1. Ιστορική εξέλιξη των events	49
5.1.2. Εταιρικές εκδηλώσεις	50
5.1.3. Εκδηλώσεις και εταιρείες start up.....	50
5.1.4. Κοινωνικές ομάδες και οργανώσεις υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας	52
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6 ^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....	56
6.1. Σκοπός της έρευνας.....	56
6.1.2. Στόχοι της έρευνας	56
6.2. Μεθοδολογία	56
6.2.1. Δείγμα.....	58
6.2.2. Περιορισμοί έρευνας	59
6.2.3. Εργαλεία συλλογής δεδομένων	59
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7 ^ο ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ.....	60
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8 ^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	69
8.1. Συμπεράσματα	69
8.2. Προτάσεις για μελλοντική ανάλυση	71
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	73

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΔΙΑΓΡΑΜΜΑΤΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ	14
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ	19
ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΚΟΠΗΣ Ή ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	33

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΠΙΝΑΚΑΣ 1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ	17
ΠΙΝΑΚΑΣ 2 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΙΚΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΚΛΙΜΑΚΙΑ (2018)	34
ΠΙΝΑΚΑΣ 3 ΚΟΡΥΦΑΙΑ START UP ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΓΙΑ ΤΟ 2020	45
ΠΙΝΑΚΑΣ 4 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΑΙ LEAN ΜΕΘΟΔΟΥ	48

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στο πρώτο κεφάλαιο, εισάγεται η έννοια της επιχειρηματικότητας, του επιχειρηματία καθώς και οι μορφές της.

Στο δεύτερο κεφάλαιο, γίνεται λόγος για τους καθοριστικούς παράγοντες της επιχειρηματικότητας όπου υπάρχουν τα κίνητρα της, η διαδικασία εκκίνησης, η επιχειρηματική ιδέα-ευκαιρία-σχέδιο.

Περνώντας στο τρίτο κεφάλαιο της εργασίας, εκεί κανείς θα συναντήσει την επιχειρηματικότητα στους νέους τους, δείκτες νεανικής επιχειρηματικότητας, τους υποστηρικτές αλλά και τις πηγές χρηματοδότησης.

Εν συνεχεία στο τέταρτο κεφάλαιο, γίνεται στην επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα, πια ήταν η πορεία της από την αρχαία εποχή μέχρι και την σύγχρονη Ελλάδα. Επίσης εκεί, κανείς θα συναντήσει τις σύγχρονες τάσεις και προκλήσεις, προοπτικές βιωσιμότητας, στοιχεία καινοτομίας και δημιουργικότητας, τις νεοφυές επιχειρήσεις, την συμβολή τους στην οικονομία, τα οικοσυστήματα αλλά και τους λόγους που κάποιος επιθυμεί να ξεκινήσει μία start up επιχείρηση.

Στο πέμπτο και τελευταίο κεφάλαιο της εργασίας ως προς την θεωρητική του προσέγγιση, γίνεται λόγος στις εκδηλώσεις και πως αυτές συμβάλλουν.

Υπάρχει μία ιστορική εξέλιξη στο πέρασμα του χρόνου, αναφορά στις εταιρικές εκδηλώσεις, οι εκδηλώσεις των start up επιχειρήσεων και οι ομάδες καθώς και οι οργανώσεις υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας.

Στο έκτο κεφάλαιο της εργασίας, βρίσκεται η ερευνητική μεθοδολογία που ακολουθήθηκε.

Στο έβδομο κεφάλαιο συναντάται ο σχολιασμός των ερευνητικών δεδομένων και τέλος βρίσκονται τα συμπεράσματα της έρευνας κάποιες προτάσεις βελτίωσης καθώς και προτάσεις για μελλοντικές έρευνες.

Η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης¹ έχει απασχολήσει πλήθος μελετητών και ερευνητών από τότε που ο άνθρωπος αποτέλεσε μέρος οργανωμένων κοινωνιών.

---

¹ Η οικονομική ανάπτυξη είναι «μια διαδικασία που οδηγεί σε συνεχή αύξηση του επιπέδου διαβίωσης και η οποία συνοδεύεται από σταδιακή βελτίωση και ωρίμανση των οικονομικών, πολιτικών, και κοινωνικών διαρθρώσεων μιας υπανάπτυκτης ή αναπτυσσόμενης οικονομίας. Περιλαμβάνει βελτιώσεις σε δεξιότητες, στη σκέψη και τις συνήθειες των οικονομούντων ατόμων, στις μεθόδους παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών, στο κοινωνικο-πολιτικό περίγυρο, στο σύστημα παιδείας, υγείας και ασφάλισης, ενώ ταυτόχρονα περιλαμβάνει

στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της διαρθρωτικής τους δομής σε κάθε επίπεδο, μέσω της συμβίωσης των ατόμων σε ένα κοινό σύστημα κανόνων και αξιών. Μεγαλύτερη προσοχή και ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον αποδόθηκε στην έννοια αυτή κατά την μεταπολιτική περίοδο, οπότε αναδύθηκε ως προβληματισμός², καθώς η ανάγκη για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των νέων χωρών- σε αντίθεση με την «ηγεμονική Αμερική»- κρίθηκε επιτακτική. Εμφανής έγινε έτσι ο διαχωρισμός μεταξύ αναπτυγμένων-αναπτυσσόμενων χωρών. Ως απόρροια των κοινωνικο-πολιτικών συνθηκών αναπτύχθηκαν διάφορες οικονομικές θεωρίες που επεδίωξαν να απαντήσουν στο πώς και το γιατί κάποιες χώρες «αναπτύσσονται» έναντι άλλων. Με το πέρασμα των χρόνων δημιουργήθηκαν επίσης διεθνείς οργανισμοί³ που ασχολούνται με το οικονομικό προφίλ χωρών και ζητήματα ανάπτυξης. Μέσα από τις οικονομικές θεωρίες αναδείχθηκε η τεράστια σημασία του «επιχειρείν⁴». Υπό το πρίσμα της επιχειρηματικότητας, οι επιχειρήσεις συμβάλουν στην ανάπτυξη και εξέλιξη της οικονομίας διότι πέρα από το γεγονός ότι προσφέρουν έσοδα στον κρατικό προϋπολογισμό, δημιουργούν θέσεις εργασίας, απελευθερώνουν το δυναμισμό του ατόμου που οδηγεί στην ικανοποίηση αναγκών (οικονομικών και συναισθηματικών), λειτουργούν ως παράγοντες ανταγωνιστικότητας, συμβάλουν στο άνοιγμα νέων αγορών και στην ενίσχυση παράλληλα της κοινωνικής συνοχής, και προσελκύουν ακόμη Ξένες Άμεσες Επενδύσεις (Κυρκιλής, 2010). Η επιχειρηματικότητα λοιπόν ως μηχανισμός οικονομικής ανάπτυξης (Acs et al., 2008, 2012· Audretsch and Keilbach, 2004a,b, 2008) εγκαταλείπει με το πέρασμα των χρόνων τις μεγάλες βιομηχανίες, που αν και οδήγησαν στην άνθιση του εμπορίου, έρχονται να αντικατασταθούν από Μικρομεσαίες πλέον Επιχειρήσεις (ΜμΕ) στις οποίες καταλυτικό ρόλο διαδραματίζει ο επιχειρηματίας. Επιπλέον η

μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον όπου ζει και εργάζεται ο άνθρωπος» Πουρναράκης, Ε. & Αξαρόγλου, Κ. (2015). Οικονομική ανάπτυξη και υπανάπτυξη, *ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ* (623). Αθήνα: σοφια.

² Λόγω της ανάγκης ανοικοδόμησης της Ευρώπης (μέσω σχεδίου Μάρσαλ), και ταυτόχρονα της δημιουργίας νέων ανεξάρτητων κρατών καθώς τα αποικιοκρατικά καθεστώτα (σε Αφρική και Ασία κυρίως) κατέρρευσαν. Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Προσπελάστηκε από <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5860/1/1.pdf>

³ Ενδεικτικά αναφέρονται οι εξής: UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development / Διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών για το Εμπόριο και την Ανάπτυξη) Παγκόσμια Τράπεζα (World Bank), Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης / OECD – Organization for Economic Cooperation and Development), Παγκόσμιος Οργανισμός Εμπορίου (ΠΟΕ / World Trade Organization – WTO), Γενική Διεύθυνση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, BRICS (τράπεζα μεταξύ ομάδας των χωρών (Βραζιλία, Ρωσία, Ινδία, Κίνα, Νότια Αφρική), ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (WHO), ο Οργανισμός Τροφίμων και Γεωργίας (FAO) και η Διεθνής Οργάνωση Εργασίας (ILO). Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ: Προσπελάστηκε από <https://repository.kallipos.gr/bitstream/11419/5860/1/1.pdf>

⁴ Διαδικασία κατά την οποία οι οικονομικές μονάδες συντελεστές παραγωγής (εργασία-γη-κεφάλαιο), με σκοπό τη δημιουργία προϊόντων και υπηρεσιών εφαρμόζοντας καινοτομίες ενώ παράλληλα αναλαμβάνουν το ρίσκο/στοιχείο του κινδύνου (αβεβαιότητα για το αποτέλεσμα). Αρχές Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων και Υπηρεσιών.(2004), (σελ.11). Αθήνα: Σαββάλας.

επιχειρηματικότητα στη σημερινή της μορφή έχει συνδεθεί με το στοιχείο της καινοτομίας που προέκυψε ως ανάγκη λόγω της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου. Για να επιβιώσει μια επιχείρηση καλείται να προσαρμοστεί στις οικονομικές αλλαγές και ταυτόχρονα να ικανοποιήσει τις ανθρώπινες ανάγκες ενώ βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί, αναπτύσσοντας κοινωνική και οικολογική συνείδηση.

Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, η οικονομική κρίση αλλά και οι πολιτικές αστάθειες στην Ευρωζώνη οδήγησαν στη διαμόρφωση στρατηγικών μοντέλων που υπογραμμίζουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικής κουλτούρας για ένα ζωτικό οικονομικό περιβάλλον (Pradhan, R.P., Arrin, M.B., Nair M. & Bennet, S.E., 2020) . Σύμφωνα με το Europe Strategy (Pradhan, R.P., Arrin, M.B., Nair M. & Bennet, S.E., 2020), η οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να έχει τρία χαρακτηριστικά: να είναι *έξυπνη* (βασισμένη δηλαδή στη γνώση και την καινοτομία), *διατηρήσιμη* (αποδοτική ως προς τους πόρους, πράσινη και πιο ανταγωνιστική) και *χωρίς αποκλεισμούς* (αύξηση της εργασίας που αποβλέπει στην κοινωνική συνοχή), ενώ εργαλείο για την επίτευξη του μακροπρόθεσμου αυτού στόχου θα αποτελέσει η επιχειρηματικότητα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο :ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

1.1.Ορισμός επιχειρηματικότητας

Η επιχειρηματικότητα ή αλλιώς επιχειρηματική δραστηριότητα αποτελεί πολυδιάστατη έννοια, γι αυτό και δεν υπάρχει ένας μοναδικός ορισμός. Αν και η πρώτη αναφορά στην επιχειρηματικότητα σαν έννοια έγινε το 1730 όταν ο Γάλλος Cantillon όρισε τον επιχειρηματία ως το άτομο που προσπαθεί να εκμεταλλευτεί τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην τιμή αγοράς ενός αγαθού και στην αβέβαιη τιμή πώλησης του (arbitrage)» (Χατζηκωνσταντίνου & Γωνιάδης, 2009) ο πρώτος που ανέδειξε την μέγιστη σημασία αναφορικά με την παραγωγική διαδικασία ήταν ο Alfred Marshall στο «Principles of Economics» (1890). Ο οικονομολόγος έκανε λόγο για τους παράγοντες που εμπλέκονται στην διαδικασία αναφέροντας τη γη, την εργασία και το κεφάλαιο ενώ υπογράμμισε και έναν ακόμη παράγοντα, την επιχειρηματικότητα. Η επιχειρηματικότητα ουσιαστικά συντονίζει τους άλλους τρεις παραγωγικούς συντελεστές.

Το 1985 ο Drucker όρισε την επιχειρηματικότητα ως την *«ίδρυση εταιρείας η οποία εισάγει καινούριο προϊόν ή υπηρεσία το οποίο διαταράσσει την αγορά»*, εισάγοντας έτσι την έννοια της καινοτομίας, ένας ορισμός παρόμοιος με αυτόν του Schumpeter (1934) στον οποίο αναδεικνύεται ο ρόλος του επιχειρηματία και δημιουργούνται νέες συνθήκες παραγωγής μέσα από νέα τεχνολογία ή νέο τρόπο παραγωγής, βελτιώνεται η αποδοτικότητα, μειώνεται το κόστος και δημιουργούνται νέες αγορές. Με το πέρασμα των χρόνων αναδύθηκε ένα ακόμη στοιχείο για την επιχειρηματικότητα, το ρίσκο, που γίνεται φανερό μέσα από τον ορισμό που της απέδωσαν οι τους Stevenson και Jarillo (1990): *« Η επιχειρηματικότητα είναι μια διαδικασία με την οποία τα άτομά αναζητούν ευκαιρίες ανεξάρτητα από τους πόρους που ελέγχουν»*.

Το 2000 οι Shane και Venkataraman, κατέγραψαν την επιχειρηματικότητα ως *«ένα σύνολο επιχειρηματικών ευκαιριών στην αγορά, τις οποίες το ανθρώπινο δυναμικό επιθυμεί να αξιοποιήσει»*, ενώ σύμφωνα με το Παγκόσμιο Παρατηρητήριο Επιχειρηματικότητας, επιχειρηματικότητα είναι *«κάθε προσπάθεια για δημιουργία μιας νέας επιχείρησης ή νέας δραστηριότητας, όπως το ελεύθερο επάγγελμα, η δημιουργία ενός νέου επιχειρηματικού οργανισμού ή η επέκταση ήδη υπάρχουσας επιχείρησης, που γίνεται από επιχειρήσεις που ήδη λειτουργούν, από έναν ιδιώτη ή από*

ομάδες ιδιωτών». Κοινό στοιχείο όλων των ορισμών είναι η εμφάνιση της επιχειρηματικότητας ως διαδικασία με την οποία επιδιώκεται ένα επιθυμητό αποτέλεσμα.

1.1.2. Η έννοια του επιχειρηματία.

Ως τέταρτος συντελεστής της παραγωγικής διαδικασίας, ο επιχειρηματίας κατέχει εξέχουσα θέση στις οικονομικές δραστηριότητες, και ως εκ τούτου διάφοροι οικονομολόγοι έδωσαν ιδιαίτερη σημασία όχι μόνο στο να αποσαφηνίσουν εννοιολογικά και να εξηγήσουν ποιος είναι ο επιχειρηματίας, αλλά και το να καταγράψουν τα χαρακτηριστικά εκείνα που τον διαφοροποιούν καθώς κατά τους Schaper & Volery (2007) και Swedberg (2000) περιγράφει ένα ιδιαίτερο είδος ανθρώπου.

Είναι το άτομο που σύμφωνα με τον Joseph Schumpeter (1934) καταστρέφει την υπάρχουσα οικονομική τάξη με την εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών, την εισαγωγή μεθόδων παραγωγής, δημιουργία νέων μορφών οργάνωσης ή την αξιοποίηση νέας πρώτης ύλης. Ο επιχειρηματίας συγκεντρώνει στο πρόσωπό του τα στοιχεία του δημιουργού ευκαιριών, του ρισκοκίνδυνου (Brockhaus, 1980), και του συντονιστή των εσωτερικών λειτουργιών της επιχείρησης αλλά και συντονιστή στην αγορά. Ένας όμως δυνητικά επιτυχημένος επιχειρηματίας όπως αναφέρεται και στον Οδηγό Επιχειρηματικότητας των ΚΕ.Σ.ΥΠ. (2008), πρέπει να έχει ταυτόχρονα και τα ακόλουθα χαρακτηριστικά:

- εργατικότητα
- πρωτοβουλία
- οργανωτικότητα
- διορατικότητα
- προσαρμοστικότητα
- διοικητικές ικανότητες
- ανταγωνιστικότητα
- το λεγόμενο «image»: ντύσιμο, εμφάνιση, τρόποι συμπεριφοράς
- επικοινωνιακός.

Βέβαια υπογραμμίζεται η ανάγκη τα παραπάνω χαρακτηριστικά να συνδυάζονται με το χαρακτηριστικό της κοινωνικής ευθύνης, σύμφωνα με την οποία ο επιχειρηματίας πρέπει να δρα σύμφωνα με ηθικές αξίες στο άξονα της περιβαλλοντικής πολιτικής και της κοινωνικής προσφοράς.

1.2.Μορφές Επιχειρηματικότητας

Για να κατανοήσουμε καλύτερα το φαινόμενο της επιχειρηματικότητας πρέπει να αναφερθούμε στις μορφές που μπορεί να πάρει ανάλογα με το πλαίσιο στο οποίο υφίσταται, τους σκοπούς που εξυπηρετεί και το άτομο που προβαίνει σε αυτή. Έτσι λοιπόν διακρίνεται σε Κοινωνική, Πράσινη, Εθνοτικών μειονοτήτων, Γυναικεία, Νέων, Διεθνής.

1.Κοινωνική επιχειρηματικότητα: πρωτοεμφανίστηκε τη δεκαετία του '90 σε αγγλοσαξονικές χώρες και αναφέρεται στην διαδικασία με την οποία εξυπηρετείται ταυτόχρονα το συμφέρον του επιχειρηματία και οι κοινωνικές ανάγκες Σύμφωνα με τους Hibbert, Hog & al. (2002), κοινωνική επιχειρηματικότητα είναι η χρήση επιχειρηματική συμπεριφοράς για κοινωνικούς σκοπούς πέραν των κερδοσκοπικών σκοπών ή εναλλακτικά το κέρδος απ' το οποίο επωφελούνται συγκεκριμένες μειονεκτούσες ομάδες.

Μία άλλη εννοιολογική προσέγγιση είναι αυτή του Καναδικού Κέντρου Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας που τη διαχωρίζει σε δύο κατηγορίες : αρχικά *σε κερδοσκοπικό τομέα που εμπεριέχει δραστηριότητες που δίνουν έμφαση στην σημασία ενός κοινωνικά εμπλεκόμενου ιδιωτικού τομέα και στα οφέλη που προκύπτουν για όσους πράττουν με στόχο το καλό και δευτερευόντως στις δραστηριότητες που ενισχύουν περισσότερο την επιχειρηματική προσέγγιση στο μη κερδοσκοπικό τομέα για να αυξήσουν την οργανωσιακή αποτελεσματικότητα και να επιταχύνουν τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα*, ενώ η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2013) την ορίζει ως *μια δραστηριότητα που αναλαμβάνουν συγκεκριμένα άτομα ή ομάδες, χωρίς καμία αναφορά στους περιορισμούς και στα οργανωτικά χαρακτηριστικά (πρότυπα διακυβέρνησης, μη διανομή των κερδών κτλ.) που υποστηρίζουν την επιδίωξη κοινωνικών σκοπών*. Πιο κατανοητή ως έννοια γίνεται μέσα από την κατηγοριοποίηση των Maier και Martin (2006) α) στους οργανισμούς που αναζητούν κεφάλαια για την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών⁵, β) στους οργανισμούς που έχουν ως στόχο να απαλύνουν τον ανθρώπινο πόνο και να καταλύσουν τις υφιστάμενες κοινωνικές δομές και, γ) σε οργανισμούς που εμπορευματοποιούν την ικανοποίηση των κοινωνικών αναγκών.

---

⁵ Ως κοινωνική ανάγκη θεωρούνται η εκπαίδευση-παιδεία, υγεία, εργασία, προστασία του περιβάλλοντος

2.Πράσινη επιχειρηματικότητα: Αναφέρθηκε το 1998 από τον Isaak και στηρίζεται στους πυλώνες της αειφόρου ανάπτυξης και της οικολογικής συνείδησης. Στις μέρες μας γνωρίζει ολοένα και μεγαλύτερη απήχηση ως ανάγκη διατήρησης του φυσικού περιβάλλοντος, ενώ σημαντική συμβολή στη διάδοσή της έπαιξαν οι επενδύσεις στην Έρευνα και Ανάπτυξη πράσινων τεχνολογιών και μεθόδων (Καππάτου, 2017). Η ειδοποιός διαφορά της πράσινης επιχειρηματικότητας συγκριτικά με τις άλλες είναι υιοθέτηση φιλικότερων προς το περιβάλλον πρακτικών κατά την παραγωγική διαδικασία. Η συμβολή της Πράσινης επιχειρηματικότητας εντοπίζεται όχι μόνο στην ανάπτυξη του βιοτικού επιπέδου των ατόμων αλλά και στην ενίσχυση της θέσης της χώρας στον οικονομικό ανταγωνισμό

3. Επιχειρηματικότητα εθνοτικών μειονοτήτων (minority entrepreneurship): αφορά πρότυπα που ακολουθούν επιχειρηματίες με κοινό εθνικό υπόβαθρο ή κοινές εμπειρίες μετανάστευσης. Το φαινόμενο παρατηρήθηκε το 1880 στις ΗΠΑ, όπου μέλη μεταναστευτικών ομάδων δραστηριοποιούνταν επιχειρηματικά ως ιδιοκτήτες μικρών κυρίως επιχειρήσεων (Barret et al.,1996).

4.Γυναικεία επιχειρηματικότητα: Αναφέρεται στην επιχειρηματική δραστηριοποίηση των γυναικών ως ιδιοκτήτες επιχειρήσεων. Οι γυναίκες οδηγούνται σε επιχειρηματική δραστηριότητα συνήθως από ανάγκη. Αυτό εξηγεί ίσως και το γεγονός ότι οι περισσότερες γυναίκες επιλέγουν το «επιχειρείν» στο τόπο διαμονής τους. Πλέον η γυναικεία επιχειρηματικότητα έχει αρχίσει να κερδίζει έδαφος στο χώρο των ερευνών πάντα όμως συγκρινόμενη με το αντίθετο φύλο, τους άνδρες.

5.Ηλεκτρονική επιχειρηματικότητα: Η εμφάνισή της συμπίπτει με την δημιουργία του ίντερνετ. Απαντάται με τη μορφή ηλεκτρονικού εμπορίου και εντοπίστηκε για πρώτη φορά κατά την ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων ανάμεσα σε επιχειρήσεις. Περιλαμβάνει μια σειρά διαδικασιών όπως:

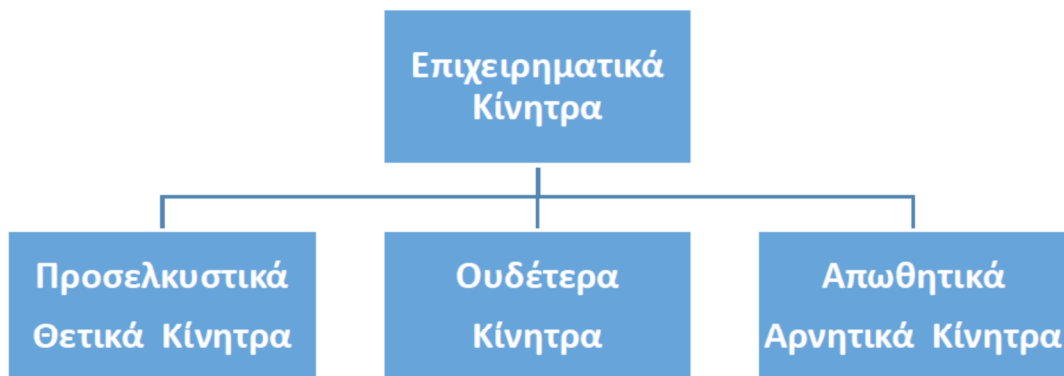
- η αγοραπωλησία προϊόντων και υπηρεσιών
- η εξυπηρέτηση των καταναλωτών/πελατών,
- η συνεργασία των στελεχών των επιχειρήσεων σε ενδοεπιχειρησιακό επίπεδο αλλά και σε επίπεδο της συνεργασίας τους με άλλους οργανισμούς και επιχειρήσεις
- και την ηλεκτρονική εκπαίδευση των στελεχών.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: ΚΑΘΟΡΙΣΤΙΚΟΙ ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

2.1. Κίνητρα επιχειρηματικής δραστηριότητας

Στα πλαίσια διερεύνησης της επιχειρηματικότητας ως σύνολο , εμπεριέχεται και η ερώτηση του γιατί τα άτομα θέλουν να ασχοληθούν με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Η απάντηση στο ερώτημα μας απαριθμεί ένα σύνολο παραγόντων ή αλλιώς υποκινητών που θα ωθήσουν ή θα εξαναγκάσουν το άτομο να αναπτύξει επιχειρηματική δράση (Douglas and Shepherd, 2002), (Papula, Papulová, 2002), (Segal, et al., 2005), (Bajzίκονά, et al.,2013), (Stacho, et al., 2013), είτε αυτόνομα είτε ως μέλος μιας ήδη υπάρχουσας επιχείρησης.

Μια πρώτη διάκριση παραγόντων επισημαίνουν οι Καραγιάννης, Κορρές, & Ζαρίφης,(2001):

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 1 ΜΟΡΦΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΤΡΩΝ

ΠΗΓΗ:(Κορρές, Γ. Μ. 2015).

Η πρώτη κατηγορία αφορά το κέρδος, την κοινωνική καταξίωση, τη δημιουργικότητα και την επαγγελματική επιτυχία, την αύξηση του εισοδήματος, την ανεξαρτησία και την επαγγελματική αυτονομία.

Η δεύτερη κατηγορία αφορά την εξειδίκευση, την επαγγελματική εμπειρία και το είδος των σπουδών, τον παράγοντα της τύχης, τη συνέχιση της οικογενειακής επιχείρησης.

Η τρίτη κατηγορία αφορά στην οικονομική κρίση, την ανεργία, την αναγκαστική μετανάστευση, τις οικογενειακές ανάγκες, την πρόωρη σύνταξη.

Το 2007 ο Gaddam καταγράφει τους εξής οχτώ παράγοντες:

- οικονομικούς παράγοντες (economic factors): η προσωπική ανταμοιβή. Οι επιχειρηματίες με τη μορφή επενδύσεων στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση του κόστους και τη μεγιστοποίηση του κέρδους.

- ψυχολογικούς (psychological factors): εδώ αναφέρονται τα χαρακτηριστικά προσωπικότητας του ατόμου

- τους κοινωνιολογικούς (social factors): το κοινωνικό δηλαδή πλαίσιο μέσα στο οποίο δρα το άτομα και από το οποίο επηρεάζεται-εδώ εμπεριέχονται οι κοινωνικές τάσεις- προτιμήσεις των ατόμων

- τους περιβαλλοντικούς παράγοντες (environmental factors): οι παραγωγικοί συντελεστές, οι πόροι και το γεωγραφικό περιβάλλον διαφέρουν από περιοχή σε περιοχή με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτές όλων των ειδών οι παραγωγικές διαδικασίες.

- τους δημογραφικούς παράγοντες (demographic factors): ηλικία, φύλο, μορφωτικό επίπεδο. Θα πρέπει να σημειωθεί εδώ ο παράγοντας της εθνικότητας-φυλής. Αυτή η περίπτωση αφορά κυρίως μετανάστες οι οποίοι οδηγούνται στην αυτοαπασχόληση (Hagen 1962), καθώς αποκλείονται από άλλες μορφές εργασίας.

- τους παράγοντες κουλτούρας ή πολιτισμικούς παράγοντες (cultural factors) οι παράγοντες αυτοί αφορούν στην οργανωσιακή κουλτούρα⁶ που διέπει τα άτομα μέσω κοινών πεποιθήσεων, εθίμων και αξιών.

---

⁶ E Schein (1985):, κουλτούρα είναι «ένα δομημένο σύνολο από βασικές παραδοχές (assumptions) που έχουν ανακαλυφθεί, εφευρεθεί ή αναπτυχθεί από μια δεδομένη ομάδα καθώς αυτή μαθαίνει να αντιμετωπίζει προβλήματα εξωτερικής προσαρμογής ή εσωτερικής ολοκλήρωσης, οι οποίες έχουν αποδώσει ικανοποιητικά στο παρελθόν ώστε να θεωρούνται ότι ισχύουν γενικά και επομένως να μπορούν να διδαχθούν σε νέα μέλη ως τρόπος αντίληψης, σκέψης και αίσθησης σχετικά με τα προβλήματα αυτά. Οι Deal και Kennedy (1982) τη θεωρούν ως «μοχλό της οργανωσιακής αποτελεσματικότητας».

- τους πολιτικούς παράγοντες (Political Factors): εδώ εννοείται η πολιτική σταθερότητα με τις εκάστοτε νομοθετικές ρυθμίσεις περι φορολογίας.

-Μη Οικονομικούς παράγοντες (Non-Economic Factors): οικογένεια του ατόμου.

2.2. Διαδικασία εκκίνησης επιχειρηματικής δραστηριότητας

Η διαδικασία της δημιουργίας μιας επιχείρησης ακόμη και αν δεν αντιβαίνει σε κάποιους από τους προαναφερθέντες παράγοντες, απαιτεί μεθοδική προετοιμασία για τη μείωση του ρίσκου και τη πιθανή μελλοντική επιτυχία. Ο δυνητικός επιχειρηματίας χρειάζεται ένα εργαλείο που θα λειτουργήσει σαν κατευθυντήρια γραμμή για την υλοποίηση του σχεδίου του . Η εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας δεν αφορά κατ' ανάγκη το άνοιγμα μιας νέας επιχείρησης αλλά μπορεί να υπονοεί τη συνέχιση μια οικογενειακής επιχείρησης σε διαφορετική βάση, την εξαγορά μιας υπάρχουσας καθώς και η απόκτηση μόνο του τίτλου μιας επιχείρησης το λεγόμενο «franchising».

2.2.1.Επιχειρηματική ιδέα

Η επιχειρηματική ιδέα αναφέρεται στο όραμα του ατόμου που επιδιώκει να πάρει υπόσταση αποφέροντάς του κέρδος ή κατά τον Drucker (1994), *είναι αποτέλεσμα συνειδητής αναζήτησης τρόπων με τους οποίους ο υποψήφιος επιχειρηματίας, να ικανοποιήσει ανάγκες που εμφανίζονται τη στιγμή αυτή στην αγορά ή επιχειρεί να λύσει συγκεκριμένα προβλήματα* . Παράλληλα η ιδέα θα πρέπει να καλύπτει και κάποια ανάγκη-επιθυμία του ατόμου ώστε το προϊόν ή υπηρεσία που θα παραχθεί να έχει ανταπόκριση στο αγοραστικό κοινό. Ειδικότερα η ιδέα θα πρέπει να αποσκοπεί στην προσφορά του νέου με την έννοια του καινούργιου ή μια αναβαθμισμένη έκδοση του παλιού ή ακόμη και στην δημιουργία μιας νέας αγοράς. Η διαμόρφωση της «ιδέας» επηρεάζεται από το μορφωτικό επίπεδο του ατόμου σε συνδυασμό με τις γνώσεις και δεξιότητες που κατέχει. Ακόμη ουσιαστικό ρόλο διαδραματίζουν οι εξελίξεις του κοινωνικό-οικονομικού περιβάλλοντος.

Οι επιχειρηματικές ιδέες μπορούν να ταξινομηθούν σε δύο κατηγορίες:

α)τις καινοτόμες

β)τις μιμητικές

Η διαφορά είναι ότι είναι καινοτόμες δεν έχουν σημειωθεί ξανά στο παρελθόν και αφορούν στην οργανωτική δομή της επιχείρησης, στον πρωτότυπο συνδυασμό παραγωγικών συντελεστών, την εφευρετική

χρηματοδότηση αλλά και το μετασχηματισμό της παραγωγικής διαδικασίας σε διαφορετική από τις υπάρχουσες. Από την άλλη, οι μιμητικές, όπως λέει και η λέξη μιμούνται δηλαδή αντιγράφουν άλλες επιχειρηματικές δραστηριότητες που έχουν αποβεί επιτυχημένες.

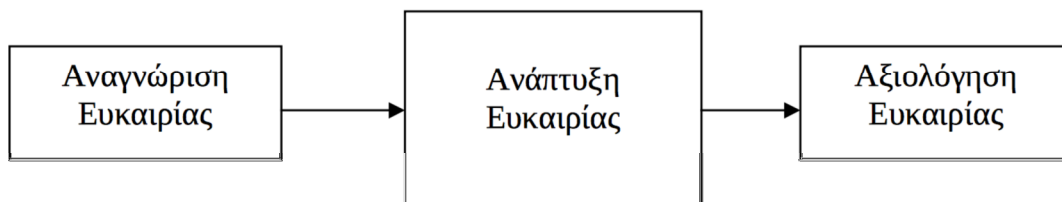
Η «ιδέα» διαμορφώνεται λοιπόν ως συνέπεια της ύπαρξης επιχειρηματικής ευκαιρίας.

Προκειμένου όμως να μπορέσει να υλοποιηθεί μέσω του συνδυασμού των συντελεστών παραγωγής, κρίνεται αναγκαία η εκ των προτέρων έρευνα και καταγραφή πληροφοριών για το σωστό σχεδιασμό της επιχειρηματικής δραστηριότητας.

2.2.2. Επιχειρηματική ευκαιρία

Ως επιχειρηματική ευκαιρία μπορούν να θεωρηθούν οι κατάλληλες περιβαλλοντικές συνθήκες που ευνοούν την μετατροπή της επιχειρηματικής ιδέας σε επιχειρηματική δραστηριότητα επιδιώκοντας οικονομικό αποτέλεσμα. Οι επιχειρηματικές ευκαιρίες είναι άμεσα συνδεδεμένες και με την οπτική (γνώσεις για την αγορά και τις προτιμήσεις του καταναλωτή) του εν δυνάμει επιχειρηματία καθώς και με τα προσωπικά χαρακτηριστικά του όπως η δημιουργικότητα, η πρωτοβουλία και η επιθυμία ανάληψης ρίσκου. Σημαντική είναι επίσης η έννοια της «εγρήγορσης» (entrepreneurial alertness) του επιχειρηματία το κατά πόσο δηλαδή είναι ικανός να αξιολογεί τις εκάστοτε συνθήκες.

Ο παρακάτω πίνακας δείχνει τα στάδια για να φτάσει κάποιος στην αξιολόγηση μιας ευκαιρίας. Η σειρά δεν είναι βέβαια κατά ανάγκη απόλυτη, καθώς η ανάπτυξη της ευκαιρίας μπορεί να προηγείται της αναγνώρισης. Η αξιολόγηση της ευκαιρίας δεν αποτελεί το τελευταίο στάδιο μετά από αυτό μπορεί να εντοπιστούν και άλλες ευκαιρίες.

Πίνακας 1 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΝΤΟΠΙΣΜΟΥ ΜΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΗΣ ΕΥΚΑΙΡΙΑΣ

Πηγή: Πετράκης Π., Μπουρλετίδης Κ., Βασίλαρος Β., Σταματίου Θ., (2003)

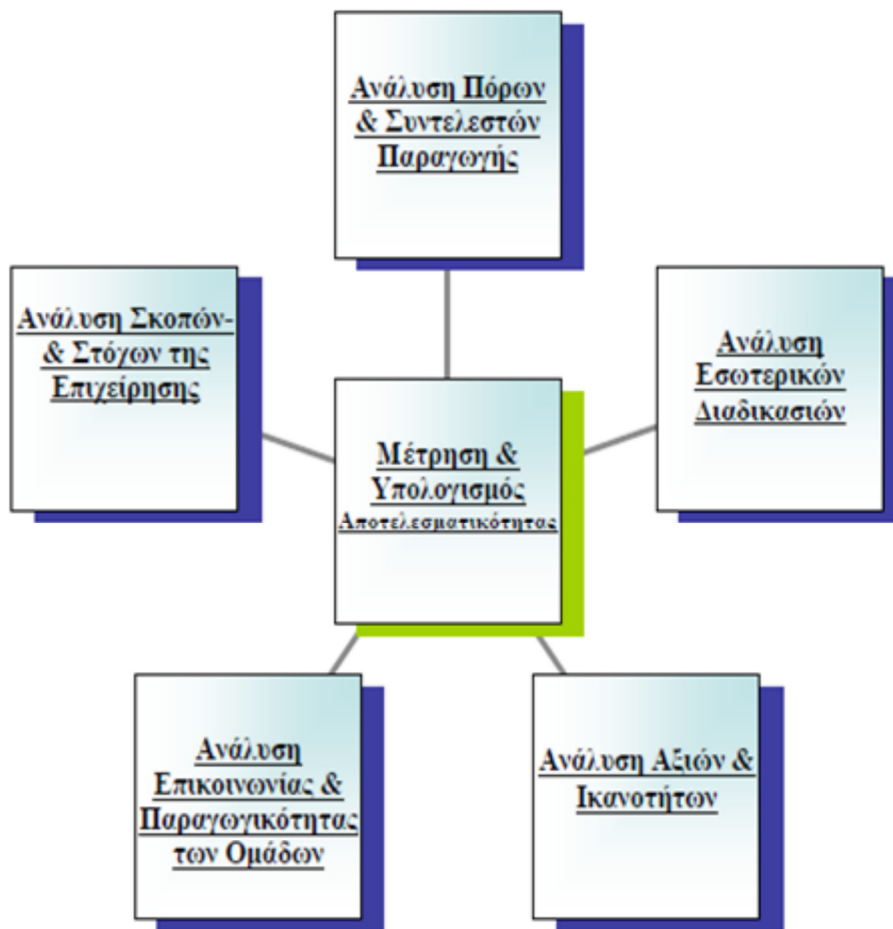
Για να πούμε ότι ένα άτομο βρίσκεται στο πρώτο στάδιο πρέπει να έχει συνειδητοποιήσει τις ανάγκες της αγοράς και να έχει προβεί σε ένα πρωτότυπο συνταίριασμα πόρων που μέχρι στιγμής δεν έχει προκύψει, ώστε να οδηγηθούν σε ένα πλάνο καταγραφής των προϊόντων ή υπηρεσιών καθώς και του αγοραστικού κοινού, στο δεύτερο δηλαδή στάδιο. Στο τρίτο στάδιο διερευνάται αν η ιδέα ικανοποιεί αντικειμενικά κριτήρια, όπως επιθυμητά αναμενόμενα κέρδη και επιθυμητή απόδοση στα κεφάλαια που θα επενδυθούν. Σε αντίθεση με την επιχειρηματική ευκαιρία έρχεται η επιχειρηματικότητα ανάγκης. Το Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE), ορίζει την επιχειρηματικότητα ανάγκης ως *την ανάληψη επιχειρηματικής δραστηριότητας κυρίως λόγω έλλειψης άλλων επιλογών εργασίας, δυσαρέσκειας με την υπάρχουσα απασχόληση, φόβου για πιθανή απώλυση βραχυπρόθεσμα, ή απλώς για λόγους διατήρησης του εισοδήματός του, το οποίο «απειλείται» με συρρίκνωση* (IOBE, 2019).

2.2.3. Επιχειρηματικό σχέδιο (business plan)

Πρόκειται για το μέσο που κατευθύνει τα στάδια σχηματισμού και έναρξης λειτουργίας της επιχείρησής. Σε αυτό σημειώνονται οι επιδιώξεις (στόχοι) του επιχειρηματία και όλες οι απαραίτητες πληροφορίες για την αγορά (ανταγωνιστικά προϊόντα-υπηρεσίες, καταναλωτικά πρότυπα). Το επιχειρηματικό σχέδιο μπορεί να νοηθεί και ως μέσο για την απόκτηση χρηματοδότησης (Καραγιάννης, 1999). Αν και δεν υπάρχει κάποιο συγκεκριμένο πρότυπο ως βάση, ωστόσο πρέπει να περιλαμβάνει α) εσωτερική και εξωτερική ανάλυση, β) στρατηγικό σχεδιασμό και γ) οικονομικό πλάνο (με βάση το στρατηγικό μάνατζμεντ⁷).

---

⁷ Σχέδια για το πώς ο οργανισμός θα διεκπεραιώσει τις επιχειρηματικές του δραστηριότητες, πώς θα ολοκληρώσει επιτυχώς και πως θα προσελκύσει και θα ικανοποιήσει τους πελάτες του για να πετύχει τους στόχους του ή αλλιώς οι επανομαζόμενες «στρατηγικές» που ασκούνται από μάνατζερ. Robbins, P. Stephen, Decenzo, A. David, Coulter, M. (2012). Διοίκηση επιχειρηματικών εγχειρημάτων. ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 2 ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ

ΠΗΓΗ: (Κορρές, Γ. 2015).

2.3.Επιχειρηματικοί κίνδυνοι

Η βιωσιμότητα των επιχειρήσεων εξαρτάται από το βαθμό αποτελεσματικότητάς τους. Η αποτελεσματικότητα συνδυάζει παράγοντες παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας. Προκειμένου λοιπόν μια επιχείρηση να επιβιώσει στο περιβάλλον που λειτουργεί πρέπει ανιχνεύσει και να αποφύγει «τις πιθανότητες μείωσης της αποδοτικότητας και της παραγωγικότητας εξαιτίας λανθασμένων επιλογών και αποφάσεων της διοίκησης, που επιφέρουν το αποτέλεσμα της εκδήλωσης ζημιών» (Μαραβέγιας, 2015) ή με άλλα λόγια τον επιχειρηματικό κίνδυνο. Σύμφωνα με τους Χασσιδ και Φαφαλιού (2013), οι οικονομικές πράξεις χαρακτηρίζονται από

μεταβλητότητα ή αστάθεια αναφορικά με τις μελλοντικές εξελίξεις, τις τιμές και τα αποτελέσματα εξαιτίας και άλλων παραγόντων πέραν της διοίκησης που προαναφέρθηκε. Ως εκ τούτου μπορούν να διακριθούν σε ενδογενείς και εξωγενείς. Οι ενδογενείς αφορούν σε παράγοντες εντός της επιχείρησης, ενώ αντίθετα οι εξωγενείς αναφέρονται στις συνθήκες του κοινωνικού, πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος.

Επιπροσθέτως οι κίνδυνοι κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τη φύση τους σε :

- επιχειρηματικούς (business risk): σχετικά με τον κλάδο παραγωγής
- εμπορικούς (market risks): αναφέρεται ως ο πιο συνηθισμένος κίνδυνος και σχετίζεται με ενδεχόμενες μεταβολές των τιμών που δεν δύνανται να ελεγχθούν καθώς μπορεί να προέρχονται για παράδειγμα από μια φυσική καταστροφή.
- λειτουργικούς (operational risks):μπορούν να εμφανιστούν κατά την παραγωγική διαδικασία και αποδίδονται κυρίως στον ανθρώπινο παράγοντα
- νομικοί και κανονιστικοί κίνδυνοι (legal and regulatory risks): προέρχονται από την μη ανταπόκριση σε νομικές υποχρεώσεις (σύμφωνα με το νομοθετικό πλαίσιο που έχει θεσπιστεί σε εθνικό ή διεθνές επίπεδο) ή σε περίπτωση συναλλαγής κατά την οποία υπάρχει αμφισβήτηση δικαιωμάτων από κάποια πλευρά των συναλλασσομένων
- κίνδυνοι ρευστότητας (liquidity risks): αδυναμία ρευστοποίησης μιας επένδυσης που επιφέρει αθέτηση συμφωνίας για πληρωμή ή ακόμη και καταστροφή επιχείρησης
- πιστωτικοί κίνδυνοι (credit risks): έχουν να κάνουν με το ενδεχόμενο αθέτησης μιας προσυμφωνημένης συμφωνίας ή συναλλαγής και τις επιπτώσεις της (Φωκάς, 2009).

Θα πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι οι κίνδυνοι μπορεί να αφορούν και στο βαθμό που η επιχείρηση επιτυγχάνει τους στόχους της. Επιπλέον ο κίνδυνος δεν νοείται πάντα με την αρνητική σημασία, αλλά μπορεί να σχετίζεται με τις *ευκαιρίες* τις οποίες ο επιχειρηματίας θα εκμεταλλευτεί ή όχι ρισκάροντας το αποτέλεσμα. Λόγω του ότι η επιχειρηματικότητα είναι εγγενώς συνυφασμένη με τον κίνδυνο επιβάλλεται η μελέτη και εξάλειψή του σε ένα πλαίσιο διαχείρισης από πλευράς επιχειρήσεων. Παγκοσμίως χρησιμοποιείται συχνότερα η διαχείριση επιχειρηματικών κινδύνων βασισμένη στο *Πλαίσιο Εσωτερικού Ελέγχου COSO – ERM*⁸ και στηριζόμενη στα εξής βήματα:

---

⁸ «Το Πλαίσιο καθορίζει τα ουσιώδη στοιχεία διαχείρισης του επιχειρηματικού κινδύνου, συζητά τις βασικές αρχές και έννοιες του ,προτείνει μια κοινή γλώσσα και παρέχει σαφή κατεύθυνση και καθοδήγηση για τη διαχείριση του» Προσπελάστηκε στο <https://www.coso.org/Pages/erm-integratedframework.aspx>

- Προσδιορισμός επιχειρηματικών στόχων
- Προσδιορισμός επιπέδου αποδεκτού κινδύνου.
- Ταυτοποίηση κινδύνων
- Μέτρηση κινδύνων
- Καθορισμός τρόπων αντιμετώπισης
- Δημοσίευση της στρατηγικής διαχείρισης κινδύνου
- Τακτική παρακολούθηση του πλαισίου διαχείρισης κινδύνων

Ουσιαστικό ρόλο στην προσπάθεια διαχείρισης των επιχειρηματικών κινδύνων φαίνεται να έχει η εταιρική διακυβέρνηση που σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ ορίζεται ως *«ένα σύνολο σχέσεων μεταξύ του συμβουλίου, της διεύθυνσης της εταιρίας, και των λοιπών ενδιαφερομένων μερών παρέχοντας τη δομή μέσω της οποίας καθορίζονται τα μέσα για την επίτευξη των σκοπών αυτών, οι σκοποί της εταιρείας, και η παρακολούθηση της απόδοσης»*.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΝΕΟΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ

3.1. Επιχειρηματικότητα των νέων

Τα άτομα κατά την ενηλικίωσή τους βρίσκονται στη διαδικασία αναζήτησης του μελλοντικού τους επαγγέλματος. Ωστόσο πέρα από αυτούς που συνειδητά έχουν επιλέξει την εργασία με την οποία θέλουν να ασχοληθούν, υπάρχουν και εκείνοι που καταλήγουν σε διαφορετική από την αρχική τους επιλογή ως αποτέλεσμα των περιβαλλοντικών συνθηκών (κορεσμένοι κλάδοι με χαμηλή απορροφησιμότητα με αποτέλεσμα μειωμένες ή και ανύπαρκτες θέσεις εργασίας).

Κάτι αντίστοιχο συμβαίνει και αναφορικά με την επιχειρηματική δραστηριότητα. Από τη μια, βρίσκονται τα άτομα που ήταν αποφασισμένοι να ασχοληθούν με τις επιχειρήσεις είτε από ενδιαφέρον είτε ως συνέχιση της οικογενειακής επιχείρησης και από την άλλη, όσοι ωθήθηκαν στην ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας λόγω δυσκολίας στην εύρεση άλλης εργασίας, του τεράστιου ανταγωνισμού και των όλο και πιο απαιτητικών συνθηκών εργασίας σε συνδυασμό με προγράμματα που προωθούν και υποστηρίζουν την ιδέα της επιχειρηματικότητας ως εναλλακτική λύση στην ανεργία.

Στην παρούσα εργασία θα εστιάσουμε στα άτομα που ηλικιακά κυμαίνονται από 18-39 καθώς είναι εκείνοι που βιώνουν την ανεργία περισσότερο από κάθε άλλη ηλικιακή ομάδα. Θα αναφερθούμε έτσι στην νεανική επιχειρηματικότητα, η οποία ως μορφή επιχειρηματικότητας έχει μελετηθεί εκτενέστερα όσον αφορά τον προσδιορισμό των μορφών, των συσχετισμών και των επιχειρηματικών προθέσεων και δράσεων των νέων (π.χ. Schoon & Duckworth, 2012).

Το ενδιαφέρον των νέων για ενασχόληση με τον επιχειρηματικό κόσμο μπορεί να επηρεάζεται και κατά την παιδική ηλικία αφού σύμφωνα με έρευνες –μια εξ' αυτών στην Ανατολική Γερμανία κατά τη διάρκεια της δεκαετίας αμέσως μετά την επανένωση - διαπίστωσε ότι *οι φοιτητές με αυταρχικούς γονείς παρουσίαζαν υψηλά επίπεδα επιχειρηματικών συμφερόντων, ικανοτήτων και χαρακτηριστικών προσωπικότητας. επιπλέον, οι σπουδαστές που είχαν παρακολουθήσει τους γονείς τους να ασκούν επιχειρηματική δραστηριότητα ήταν πιο πιθανό να αποδείξουν την πρωταρχική τους ικανότητα από εκείνους που δεν είχαν* (Schmitt-Rodermund, 2004). Σύμφωνα επίσης με τους Obschonka et al., (2011), *οι εμπειρίες από την παιδική ηλικία και την εφηβεία (π.χ. πρώιμες εμπορικές δραστηριότητες), οι διαδικασίες για την*

ηγεσία και τις εφευρετικές δραστηριότητες, και οι συναφείς πόροι (π.χ. πρότυπα επιχειρηματικής δράσης και έγκυρη γονική μέριμνα), οδηγούν σε επιχειρηματικές δραστηριότητες κατά την ενηλικίωση. Σε κάθε περίπτωση όποιοι και αν είναι οι παράγοντες που μπορεί να συμβάλλουν στην ανάπτυξη του «επιχειρείν», οι νέοι πρέπει να είναι 'εφοδιασμένοι' με τυπικά προσόντα σχετικά με το αντικείμενο της επιχείρησης και να έχουν (ή να αποκτήσουν) δεξιότητες επιμονής, υπομονής και συνεργατικότητας. Ακόμη, καθοριστικό ρόλο διαδραματίζει το στοιχείο της δημιουργικότητας για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στο συνεχώς εξελισσόμενο και ανταγωνιστικό περιβάλλον.

Βέβαια ο ανθρώπινος παράγοντας έρχεται αντιμέτωπος με πλήθος προβλημάτων (τα λειτουργικά έξοδα της επιχείρησης και η συγκέντρωση κεφαλαίων στην ρευστότητα, ο αθέμιτος ανταγωνισμός, η γραφειοκρατία αλλά και η στάση της κοινωνίας) που στέκονται εμπόδιο στην υλοποίηση της επιχειρηματικής τους ιδέας.

3.2. Δείκτες Νεανικής επιχειρηματικότητας

Σύμφωνα με το GEM⁹ η νεανική επιχειρηματικότητα στο πλαίσιο μελέτης της συνολικής επιχειρηματικότητας ατόμων ηλικίας 18-64) μπορεί να μετρηθεί και να αποτυπωθεί με βάση δύο δείκτες (IOBE, 2019) :

1. Την επιχειρηματικότητα αρχικών-σταδίων που περιλαμβάνει δύο υποκατηγορίες επιχειρηματιών:

α) τους «επίδοξους» επιχειρηματίες, εκείνους δηλαδή που βρίσκονται στο στάδιο σχεδιασμού για την υλοποίηση και την ανάληψη μιας επιχειρηματικής πρωτοβουλίας ή και μόλις ξεκινούν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα και

β) στους νέους επιχειρηματίες, εκείνους δηλαδή που η επιχειρηματική τους δραστηριοποίηση έχει ξεκινήσει πρόσφατα για τουλάχιστον τρεις μήνες, αλλά δεν έχει υπερβεί τους σαρανταδύο μήνες σε διάρκεια.

2. Την καθιερωμένη επιχειρηματικότητα αναφέρεται στα άτομα τα οποία δραστηριοποιούνται επιχειρηματικά για τουλάχιστον 3,5 χρόνια στη χώρα και επομένως έχουν κατορθώσει να ξεπεράσουν ένα κρίσιμο πρώτο στάδιο επιβίωσης του εγχειρήματος.

---

⁹ Το ερευνητικό πρόγραμμα του Global Entrepreneurship Monitor (GEM) είναι ένα παγκόσμιο πρόγραμμα που ξεκίνησε το 1997 με σκοπό τη δημιουργία μιας ευρείας δέσμης δεικτών για την επιχειρηματικότητα ανά την υφήλιο.

3.3. Υποστήριξη Νεανικής Επιχειρηματικότητας: Προγράμματα και Φορείς

Η αμφιβολία των νέων για τον αν μπορούν να αντεπεξέλθουν στον 'επιχειρηματικό στίβο' λόγω της πεποίθησης ότι δεν κατέχουν τα προσωπικά χαρακτηριστικά¹⁰ αλλά και λόγω της απειρίας τους που συνδυάζεται με την έλλειψη γνώσεων και σωστής πληροφόρησης έχει οδηγήσει στη δημιουργία προγραμμάτων με στόχο την ανάπτυξη της επιχειρηματικής κουλτούρας και συνείδησης τους.

Χαρακτηριστικά παραδείγματα (Papulová, Z., Papula, J., 2015). αποτελούν το πρόγραμμα Erasmus (πρακτική άσκηση για νέους επιχειρηματίες στην ξένη εταιρεία) ή το πρόγραμμα στήριξης COSME για τις ΜΜΕ¹¹ από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή που προωθεί τη στήριξη των νέων επιχειρηματιών, το « I SEE YOU» (Initiative to Foster Social Entrepreneurship Experience of Youth- European Commission, 2015), αλλά και το πρόγραμμα για την προώθηση της επιστήμης και της καινοτομίας, «Horizon 2020». Με τον τρόπο αυτόν η Ευρωπαϊκή Ένωση επιδιώκει να καταρτίσει κατάλληλα τη νέα γενιά και να ωθήσει όλο και περισσότερους νέους στην επιχειρηματικότητα. Στην Ελλάδα¹² ειδικότερα υπάρχουν οι εξής φορείς για την καθοδήγηση των νέων ώστε να υλοποιήσουν τις επιχειρηματικές τους πρωτοβουλίες:

- Γενική γραμματεία νέας γενιάς ιδρύθηκε το 1982 με κύριο στόχο τη διαμόρφωση, το συντονισμό και την παρακολούθηση της κυβερνητικής πολιτικής για τη νέα γενιά και τη σύνδεσή της με τους φορείς της και την κοινωνία.

Αναπτύσσει σύνολο δράσεων στους ακόλουθους τομείς:

1. Συμμετοχή
2. Πληροφόρηση
3. Ελεύθερος χρόνος
4. Επιχειρηματικότητα

Η Γενική Γραμματεία Νέας Γενιάς στην προσπάθειά της να ανταποκριθεί στις προκλήσεις και τις απαιτήσεις της σύγχρονης εποχής και τις βάσεις που έχει θέσει η Ευρωπαϊκή Ένωση, αλλά και στην προσπάθεια των νέων ανθρώπων να εισέλθουν

¹⁰ «Μια εθνική έρευνα για τις "συμπεριφορές της επιχειρηματικότητας των νέων" στην Αυστραλία έδειξε ότι οι περισσότεροι νέοι δεν θεωρούσαν ότι κατέχουν τα προσωπικά χαρακτηριστικά που απαιτούνται για την επιτυχή επιχειρηματικότητα» (Sergeant & Crawford, 2001). Αναφέρεται στο Geldhof, G.J., Malin, H., Johnson, S., Porter, T., Bronk, K.C., Weiner, M. B. et al. (2014). Entrepreneurship in young adults: Initial findings from the young entrepreneurs study. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35, p. 411

¹¹ Μικρο-Μεσαίες Επιχειρήσεις

¹² Η Νεανική επιχειρηματικότητα κατοχυρώνεται και επίσημα με το νόμο Ν. 3908/2011 . Ο νόμος αυτός εμπεριέχει μεταρρυθμίσεις που αποβλέπουν στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μέσω επενδύσεων, τεχνολογικής ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας. Ακόμη περιλαμβάνει θεσμικές τροπολογίες σχετικά με την πράσινη οικονομία, τις υποδομές της χώρας καθώς και το ανθρώπινο δυναμικό. Η ηλικιακή ομάδα στην οποία αφορά είναι άτομα από 18 έως 44 ετών.

στην παραγωγική διαδικασία δημιουργώντας μια δική τους επιχείρηση, δημιούργησε τις Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας.

- Οι Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας παρεμβαίνει εκεί που φαίνεται ότι υπάρχουν τα μεγαλύτερα εμπόδια για την εκδήλωση της νεανικής επιχειρηματικότητας:

-Στον τομέα της επιχειρηματικής νοοτροπίας ή κουλτούρας

-Στα πρακτικά εμπόδια που συναντούν οι νέοι στην προσπάθεια εκκίνησης του επιχειρηματικού τους εγχειρήματος.

Ταυτόχρονα, συγκεντρώνει σημαντική εμπειρία, που μπορεί να λειτουργήσει υποβοηθητικά για την εισαγωγή μαθημάτων επιχειρηματικότητας στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση.

- Παρατηρητήριο νεανικής επιχειρηματικότητας

Το Παρατηρητήριο Νεανικής Επιχειρηματικότητας συνεργάζεται με τις Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας. Για το λόγο αυτό στις αρμοδιότητες του Παρατηρητηρίου Νεανικής Επιχειρηματικότητας περιλαμβάνεται η ανάληψη πρωτοβουλιών για την ενημέρωση της κοινής γνώμης και ειδικά των νέων, και ο σχεδιασμός και η εφαρμογή προγραμμάτων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την καλλιέργεια επιχειρηματικής συνείδησης και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δράσης.

- Στις αρμοδιότητες¹³ του Παρατηρητηρίου Νεανικής Επιχειρηματικότητας προς πραγματοποίηση του έργου του περιλαμβάνονται:

1. Δημιουργία μηχανισμού συγκέντρωσης μακροοικονομικών και μικροοικονομικών μεγεθών και στοιχείων, καθώς και στοιχείων που αφορούν στο επιχειρηματικό περιβάλλον.

2. Συνεργασία με τις Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας για τη συγκέντρωση των στοιχείων και τη διασπορά της πληροφορίας.

3. Επεξεργασία των στοιχείων αυτών ούτως ώστε να παράγεται δομημένη πληροφορία.

4. Σύνταξη μελετών σχετικών με την επιχειρηματικότητα και προβολή των αποτελεσμάτων τους.

5. Παροχή της πληροφορίας αυτής σε κάθε ενδιαφερόμενο κυρίως μέσω του διαδικτύου, αλλά και με κάθε προσφερόμενο μέσο. σε συνεργασία με φορείς που

---

¹³ Βλ. <http://www.paratiritirio.gr/>

δραστηριοποιούνται στον τομέα της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, για την ανταλλαγή πληροφοριών και τεχνογνωσίας, καθώς και το συντονισμό των δράσεων τους.

6. Δημιουργία ετήσιων συμπερασματικών εκθέσεων και επισήμανση των τομέων στους οποίους πρέπει να γίνουν παρεμβάσεις για τη βελτίωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος.

7. Σχεδιασμός και εφαρμογή προγραμμάτων στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού συστήματος με στόχο την καλλιέργεια επιχειρηματικής συνείδησης στα παιδιά και την ενθάρρυνση της επιχειρηματικής δράσης

- Συμβούλια νέων¹⁴ Τα Τοπικά Συμβούλια Νέων δίνουν τη δυνατότητα σε όλους τους νέους και τις νέες, έως 28 ετών, να συμμετέχουν ενεργά και να αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες σε θέματα που τους αφορούν, αλλά και σε θέματα γενικότερου ενδιαφέροντος με μόνη προϋπόθεση, να έχουν εγγραφεί στα δημοτολόγια του οικείου Δήμου ή Κοινότητας. Με κοινή υπουργική απόφαση, η οποία υπεγράφη από τους Υπουργούς Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και Εσωτερικών βάσει του νόμου 3443/06, το Μάρτιο του 2008 πραγματοποιήθηκαν εκλογές για την ανάδειξη των πρώτων Τοπικών Συμβουλίων Νέων
- ΚΕΤΑ ΠΕΣΕ¹⁵ (Κέντρο Επιχειρηματικότητας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας)
Το ΚΕΤΑ ΠΕΣΕ ιδρύθηκε με πρωτοβουλία των τοπικών επιχειρηματικών-αναπτυξιακών φορέων της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδος με αφορμή την προκήρυξη του Υπουργείου Ανάπτυξης για τη δημιουργία Περιφερειακών Κέντρων Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης και με σκοπό την κάλυψη του κενού που υπάρχει στη χώρα αλλά και στην Περιφέρεια, σε οργανωμένες και σύγχρονες δομές προώθησης της επιχειρηματικής δράσης.
- ΕΟΜΜΕΧ¹⁶
Ο ΕΟΜΜΕΧ αποτελεί κρατικός φορέα και ειδικεύεται στην ενίσχυση των Μικρών και Πολύ Μικρών Επιχειρήσεων μέσω του ισχυρού δικτύου συνεργασιών σε εθνικό, ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο που έχει αναπτύξει, σε συνδυασμό με την σημαντική τεχνογνωσία στον σχεδιασμό, υλοποίηση και διαχείριση πολιτικών και

---

¹⁴ Βλ. <http://www.tosyn.gr/>

¹⁵ Βλ. <http://www.keta-pese.gr/>

¹⁶ Βλ. <https://web.archive.org/web/20100808011212/http://www.eommex.gr/>

προγραμμάτων στήριξης των ΜΜΕ και ΠΜΕ, συντελώντας στην αναβάθμιση του επιχειρείν στην Ελλάδα.

Κύριες δράσεις του είναι

- η Συμβολή στο συστηματικό σχεδιασμό και την εφαρμογή της εθνικής πολιτικής για την ανάπτυξη των ΜΜΕ
  - η Ανάπτυξη ευνοϊκού επιχειρηματικού περιβάλλοντος και η Προώθηση του επιχειρηματικού πνεύματος
  - η Ενίσχυση της δημιουργίας άυλων και υλικών υποδομών στήριξης των ΜΜΕ
  - η Ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και η δημιουργία νέων επιχειρήσεων
  - Δράσεις για την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ
  - Υποστήριξη των επενδυτικών δραστηριοτήτων των ΜΜΕ
  - Προώθηση της τεχνολογικής αναβάθμισης των επιχειρήσεων
  - Αξιοποίηση της κοινωνίας της πληροφορίας
  - Στήριξη της Ελληνικής Χειροτεχνίας και Καλλιτεχνικής Βιοτεχνίας
  - Προώθηση Διεθνών Συνεργασιών και Εξωστρέφεια των ΜΜΕ
  - Επαγγελματική κατάρτιση των ΜΜΕ από το ΚΕΚ ΕΟΜΜΕΧ
  - Δημιουργία υποδομών στήριξης των Επιχειρήσεων
  - Δραστηριότητες των Κλαδικών Ινστιτούτων ΕΟΜΜΕΧ
- ΟΑΕΔ: είναι το κύριο όργανο εφαρμογής της Κυβερνητικής Πολιτικής για την απασχόληση, σε σχέση με τη νεανική επιχειρηματικότητα, διαχειρίζεται επιδοτούμενα προγράμματα που αφορούν νέους επιχειρηματίες, τους ενημερώνει και συμβουλεύει.
  - Γραφεία διασύνδεσης Πανεπιστημίων και Τ.Ε.Ι. εξυπηρετούν φοιτητές και απόφοιτους, παρέχοντας χρήσιμες πληροφορίες σε θέματα που τους απασχολούν
Ειδικότερα, το Γραφείο Διασύνδεσης:
    - Παρέχει υπηρεσίες συμβουλευτικής και επαγγελματικού προσανατολισμού
    - Δίνει Πληροφορίες για μεταπτυχιακά προγράμματα εσωτερικού και εξωτερικού, πληροφορίες για υποτροφίες, κληροδοτήματα και κάθε είδους χρηματικής χορηγίας για την παρακολούθηση της αγοράς εργασίας με συστηματικό τρόπο, καταγραφή κενών / νέων θέσεων απασχόλησης, πληροφόρηση των φοιτητών / αποφοίτων και τα απαιτούμενα εργασιακά προσόντα,

-φέρνει σε επαφή τους φοιτητές με εταιρίες για προσφορά θέσεων εργασίας
-συνεργάζεται με το πρόγραμμα της πρακτικής άσκησης
-διοργανώνει Εκδηλώσεις - Ημερίδες- Ημέρες Καριέρας
-δημοσιοποιεί μελέτες – έρευνες για την αγορά εργασίας και την απορροφητικότητα των αποφοίτων στην αγορά εργασίας
-συνεργάζεται και υποβοηθά το πρόγραμμα Νεανικής Επιχειρηματικότητας
-παρουσιάζει επαγγελματικά πρότυπα, πρακτικές και εμπειρίες
-συνεργάζεται με τη Μονάδα Διεθνούς Σταδιοδρομίας

- Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις Νέων (ΜΗΚΥΟΝ)

Κοινωνικές οργανώσεις που δεν ανήκουν στο κράτος., αναπτύσσουν εταιρικές σχέσεις με τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, τις επιχειρήσεις, καθώς και άλλες Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), κινητοποιούν τους νέους ανθρώπους διαμορφώνοντας τοπικές αναπτυξιακές πρωτοβουλίες με τη συμμετοχή τους, μεταφέρουν τεχνογνωσία και είναι σε θέση να φέρουν σε πορεία δημιουργίας κοινωνικές ομάδες που βάλονται από προβλήματα της κοινωνίας.

- Επιμελητήρια

Πολλά Βιομηχανικά και Εμπορικά Επιμελητήρια της χώρας, δημιουργούν διάφορες δράσεις υποστήριξης της Νέας Επιχειρηματικότητας και άρσης των γραφειοκρατικών και των θεσμικών εμποδίων.

3.4.Πηγές χρηματοδότησης

Ένα από τα φλέγοντα ζητήματα που ταλανίζουν τους νέους κατά την εκκίνηση επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι η εξεύρεση χρηματικών πόρων που θα επενδύσουν στην επιχείρηση. καθώς σε αρκετές των περιπτώσεων, τα προσωπικά κεφάλαια των ατόμων δεν φτάνουν να καλύπτουν το συνολικό κόστος της επένδυσης, Πλέον όμως μπορούν να επιλέξουν από μια πληθώρα επιλογών που τους δίνει τη δυνατότητα απόκτησης κεφαλαίων:

- Δάνεια από τράπεζες: Τα δάνεια που μπορεί κάποιος να επωφεληθεί από μια τράπεζα αφορούν είτε στα δάνεια εγκατάστασης που καλύπτουν το κόστος κτηριακής υποδομής και εξοπλισμού (μακροπρόθεσμα δάνεια), είτε σε εκείνα που βελτιώνουν τη ρευστότητα της επιχείρησης (δάνεια κεφαλαίου κίνησης).
- Χορηγείς και δωρεές
- Κυβερνητικά προγράμματα δανεισμού & επιδοτήσεις.

- Χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων: χορηγεί μακροπρόθεσμες χρηματοδοτήσεις σε σχέδια επενδύσεων κεφαλαίου που προωθούν την ευρωπαϊκή ολοκλήρωση και συνοχή.

Εκτός από τα παραπάνω υπάρχουν και άλλες μορφές χρηματοδότησης που νοούνται ως εναλλακτικές:

- Η χρηματοδοτική εκμίσθωση (Leasing): Ο θεσμός της χρηματοδοτικής μίσθωσης εξασφαλίζει τη γρήγορη πραγματοποίηση επενδύσεων σε πάγιο και μηχανολογικό εξοπλισμό χωρίς όμως να απαιτείται μεγάλη και άμεση εκροή κεφαλαίων από την επιχείρηση. Οι συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης δίνουν την ευκαιρία στις επιχειρήσεις να εξοπλίζονται με σύγχρονο μηχανολογικό εξοπλισμό, με κόστος πολύ χαμηλότερο από αυτό του τραπεζικού δανεισμού. Το leasing είναι μια μορφή χρηματοδότησης του κινητού παραγωγικού εξοπλισμού. Εξοφλείται μέσω μισθωμάτων που καταβάλλει ο μισθωτής και μάλιστα σε συγκεκριμένα χρονικά διαστήματα. Ο μισθωτής, μετά το τέλος της χρηματοδοτικής μίσθωσης έχει τη δυνατότητα να εξαγοράσει τον εξοπλισμό με κάποια συμβολική τιμή, εάν και εφόσον επιθυμεί κάτι τέτοιο. Η περίοδος της χρηματοδοτικής μίσθωσης μπορεί να διαρκέσει τουλάχιστον τρία έτη. Γενικότερα η χρηματοδοτική μίσθωση είναι μια σύμβαση με την οποία ο κύριος ενός κεφαλαιουχικού αγαθού εκμισθώνει αυτό σε κάποιον ενδιαφερόμενο, για ορισμένο χρόνο και έναντι ορισμένου μισθώματος, που στο σύνολό του μπορεί να καλύψει το κόστος του κεφαλαίου που επενδύθηκε στο αγαθό πλέον ενός λογικού κέρδους.

- Το Factoring και το Forfaiting:

Το Factoring σχετίζεται με χρηματοοικονομικές υπηρεσίες που καλύπτουν ανάγκες επιχειρήσεων μέσω βραχυπρόθεσμης πίστωσης στους οφειλέτες τους, πουλούν προϊόντα ή παρέχουν υπηρεσίες. Είναι μια συνεργασία μεταξύ τριών εμπλεκόμενων, του προμηθευτή, των οφειλετών και του Factor. Ο Factor (που ως συνήθως είναι μια τράπεζα) παρέχει άμεσα στην επιχείρηση σημαντικό ποσοστό επί των πιστώσει απαιτήσεων της τελευταίας. Το υπόλοιπο ποσό το εισπράττει (ως κέρδος) από τον οφειλέτη της επιχείρησης. Με αυτόν τον τρόπο η επιχείρηση επιτυγχάνει την άμεση ρευστότητά της.

Ο θεσμός του forfaiting αποτελεί μια μορφή τραπεζικής εργασίας που αφορά την εκχώρηση απαιτήσεων οι οποίες απορρέουν από συναλλαγή πώλησης αγαθών ή

υπηρεσιών και περιλαμβάνουν αξιόγραφα όπως συναλλαγματικές και σε γραμμάτια σε διαταγή. Κατά τη μεταβίβαση από τον πωλητή στον Forfaiter συμπληρώνεται ρητά στο αξιόγραφο η ρήτρα χωρίς αναγωγή και συνεπώς οι υποχρεώσεις είσπραξης της εν λόγω απαίτησης και οι κίνδυνοι μεταβιβάζονται από τον πωλητή στον Forfaiter.

- Venture-Capital (εταιρείες συμμετοχικών κεφαλαίων)

Το Venture Capital προέκυψε ως θεσμός από την ανάγκη ορισμένων εταιρειών να επεκταθούν σε καινούργιες αγορές στην Αμερική και συνδέθηκε με τις νέες τεχνολογίες. Αφορά επενδύσεις όπου ο επενδυτής ως αντάλλαγμα στο χρηματικό κεφάλαιο που προσφέρει αποκτά μετοχικό μερίδιο. Τα ποσοστά συμμετοχής των Εταιρειών Κεφαλαίου Επιχειρηματικών Συμμετοχών αντιπροσωπεύουν συνήθως τη μειοψηφία στο σύνολο των κεφαλαίων της επιχείρησης.

- Επενδύσεις κεφαλαίων υψηλού κινδύνου: Οι εταιρείες επένδυσης κεφαλαίων υψηλού κινδύνου είναι ιδιωτικές επιχειρήσεις που συνήθως επενδύουν σε επιχειρήσεις με υψηλό ρυθμό ανάπτυξης σε όλα τα στάδια της ανάπτυξης με σκοπό να επιτύχουν μεγάλο ποσοστό αποδοτικότητας των χρημάτων τους.

Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται οι επιχειρηματικοί άγγελοι (business angels). Πρόκειται για επενδύσεις σε νέες επιχειρήσεις με προοπτικές ανάπτυξης. Ως αντάλλαγμα οι επιχειρηματικοί άγγελοι συμμετέχουν στο μετοχικό κεφάλαιο, από το οποίο φεύγουν με το πέρασμα δύο το πολύ ετών. Το μερίδιό τους πωλείται στην επιχείρηση ή άλλο επενδυτή. Η μέθοδος αυτή δεν ήταν ιδιαίτερα διαδεδομένη στην Ελλάδα. Ένα πρώτο βήμα προς την υιοθέτησή της είναι η ανάπτυξη του δικτύου Επιχειρηματικών Αγγέλων, Hellenic Angels.

Επιπλέον στις επενδύσεις κεφαλαίων υψηλών κινδύνου συγκαταλέγονται και οι θερμοκοιτίδες επιχειρήσεων (business incubator). Πρήσκει για παροχές χρηματοδότησης, υποδομών και εξοπλισμού που δίνουν εταιρείες σε άλλες νεοϊδρυόμενες επιχειρήσεις με προοπτικές ταχύτατης ανάπτυξης.

- Ένας ακόμη σύγχρονος και πρωτότυπος θεσμός που υποβοηθά στην έναρξη επιχειρηματικής δραστηριότητας είναι οι Διαγωνισμοί και τα Βραβεία Καινοτομίας και Νεανικής Επιχειρηματικότητας. Πρόκειται ουσιαστικά για ένα έμμεσο τρόπο εύρεσης χρηματικών πόρων μέσω της διαφήμισης της επιχειρηματικής ιδέας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

4.1. Η πορεία της επιχειρηματικότητας: από την Αρχαία στην Σύγχρονη Ελλάδα.

Η απαρχή του επιχειρηματικού πνεύματος εντοπίζεται στο μύθο του Θεού Ερμή¹⁷ ενώ συχνότερες αναφορές βρίσκουμε στα κείμενα αρχαίων Ελλήνων ιστορικών και φιλοσόφων στα πλαίσια της μελέτης οικονομικών ιδεών. Πρώτος ο Ξενοφών ανέδειξε τη σημασία της επιχειρηματικότητας στα έργα : «Οικονομικό», «Πόροι ή Περί προσόδων» και στο «Κύρου Παιδεία», ενώ σημασία στην έννοια της επιχειρηματικής δραστηριότητας έδωσαν και ο Δημοσθένης αλλά και ο Αριστοτέλης που τόνιζε ότι ο επιχειρηματίας αγοράζει εδάφη και, όταν βελτιώνει την παραγωγικότητά τους, τα μεταπωλούσε σε πολύ μεγαλύτερη τιμή (Κορρές, 2015). Κοινό στοιχείων των αρχαίων μελετών ήταν ότι η επιχειρηματική δράση αφορούσε τη σύλληψη και υλοποίηση μιας νέας, καινοτόμου ιδέας, την αξιοποίηση ευκαιριών και την επίτευξη κέρδους (Κορρές, 2015). Με το πέρασμα των αιώνων, σημαντικές κοινωνικο-πολιτικές εξελίξεις¹⁸ σε χώρες της Γηραιάς Ηπείρου επηρέασαν καθοριστικά τη μορφή της επιχειρηματικότητας και στην Ελλάδα. Έτσι από την κυριαρχία του θαλάσσιου εμπορίου, της καλλιεργήσιμης γης και των φέουδων, η επιχειρηματικότητα οδηγήθηκε στις επιχειρήσεις κυρίως στα αστικά κέντρα. Μέχρι το 1960, επικρατούσαν οι μικρές βιομηχανίες και οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις ελλείπει καινοτομικής δραστηριότητας ενώ ταυτόχρονα η Ελλάδα αποτελούσε παθητικό δέκτη των εκροών που προέρχονταν από έθνη με ανεπτυγμένο τομέα Έρευνας και Ανάπτυξης. Με ειδικούς νόμους, η χώρα επεδίωξε αρχικά την προσέλκυση ξένων κεφαλαίων και στη συνέχεια την εγκατάσταση ξένων εμποροβιομηχανικών εταιρειών. Τη δεκαετία του '70 σημειώθηκε πτώση στην βιομηχανική παραγωγή και σημαντική μείωση καινοτομικών δραστηριοτήτων, μέχρι την επόμενη δεκαετία οπότε έχουμε την άνοδο της «βαριάς βιομηχανίας» με ταυτόχρονες φορολογικές ελαφρύνσεις και κυβερνητικό προσανατολισμό στην αναβάθμιση των υποδομών και ανάπτυξη τεχνολογικού μηχανισμού. Καθοριστικός παράγοντας των μετέπειτα εξελίξεων αποτέλεσε η είσοδος της χώρας στην

¹⁷ https://kbourletidis.blogspot.com/2010/05/blog-post_28.html

Ευρωπαϊκή Ένωση (το 1981). Οι οικονομικοί στόχοι της χώρας έπρεπε να εναρμονιστούν με τους στόχους των υπόλοιπων κρατών-μελών. Το εμπόριο δε γνώριζε πλέον σύνορα, ενώ ισχυροποιήθηκε ο ανταγωνισμός μεταξύ των επιχειρήσεων. Η Ελλάδα όμως υστερούσε σε υποδομές και η εισροή ξένων άμεσων επενδύσεων δεν ευνοήθηκε ιδιαίτερα. Η ραγδαία τεχνολογική πρόοδος, επέβαλε κυρίως από τη δεκαετία του 2000 τη λήψη μέτρων από πλευράς Ευρωπαϊκής Ένωσης, προκειμένου να ανταγωνιστεί Η.Π.Α. και Ιαπωνία. Η ελληνική μορφολογία σε επίπεδο υποδομών, ανθρωπίνου δυναμικού και κρατικής πολιτικής σε συνδυασμό με την οικονομική κρίση του 2009, ανέδειξε τις αδυναμίες της συγκριτικά με τις υπόλοιπες ευρωπαϊκές χώρες να ανταποκριθεί εξολοκλήρου στις απαιτήσεις της διεθνούς οικονομικής σκηνής.

4.2. Σύγχρονες τάσεις και προκλήσεις

Σημαντικός παράγοντας για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας αποτελεί το περιβαλλοντικό συγκείμενο στο οποίο εντάσσεται. Η περίπτωση της Ελλάδας χαρακτηρίζεται από ασταθές θεσμικό, κοινωνικο-οικονομικό περιβάλλον το οποίο δεν ευνοεί την ανάπτυξη επιχειρηματικής δραστηριότητας. Σύμφωνα με τον Ιωαννίδη (2007) σ' αυτό συμβάλλουν:

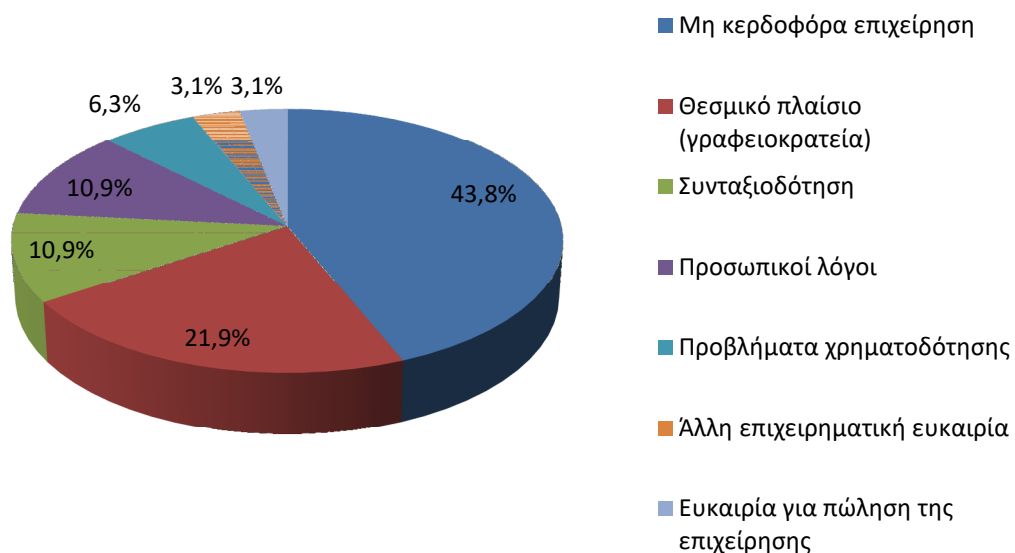
- Το δαιδαλώδες κανονιστικό σύστημα-έντονη γραφειοκρατία
- η έλλειψη υποδομών
- το υψηλό κόστος χρηματοδότησης για τις επιχειρήσεις
- ασθενής επιχειρηματική κουλτούρα
- αναχρονιστικές διοικητικές αντιλήψεις
- μειωμένη δραστηριότητα δευτερογενούς τομέα με συνέπειες για το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν
- υψηλό εργατικό κόστος
- μείωση παραγωγικών επενδύσεων

Ακόμη αδυναμίες εντοπίζονται και στην μειωμένη ανάπτυξη εξωστρέφειας (διασυνδέσεις και δίκτυα υποστήριξης), ενώ παρατηρείται κυριαρχία μικρο-μεσαίων επιχειρήσεων και παραδοσιακών κλάδων παραγωγής στους οποίους είτε απουσιάζει είτε βρίσκεται σε χαμηλά επίπεδα η τεχνολογική-καινοτομική δραστηριότητα. Σύμφωνα με την «Ετήσια Έκθεση για την Επιχειρηματικότητα στην Ελλάδα 2018-

2019» που δημοσίευσε το IOBE¹⁹ διαφαίνεται ότι το ποσοστό αρχικών σταδίων επιχειρηματικής δραστηριότητας ενισχύεται στο 6,4%. Επίσης η καθιερωμένη επιχειρηματικότητα αγγίζει το 10,8% (εδώ παρατηρείται μια πτώση καθώς το 2017 ήταν στο 12,4%) και έτσι συνδυαστικά το ποσοστό συνολικής επιχειρηματικότητας ανέρχεται σε 17,2%.

Ακόμη βάσει των απόψεων του πληθυσμού, μόνο το 12% σημειώνει ως εύκολη την ίδρυση μιας επιχείρησης. Πτωτική φαίνεται να είναι η τάση των ατόμων που διέκοψαν ή ανέστειλαν την επιχειρηματική τους δραστηριότητα αφού το ποσοστό ανέρχεται στο 2,8% έναντι του 4,8% το 2017. Οι λόγοι που τους οδήγησαν εκεί φαίνονται στο παρακάτω διάγραμμα:

ΔΙΑΓΡΑΜΜΑ 3 ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΚΟΠΗΣ Ή ΑΝΑΣΤΟΛΗΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

Πηγή: GEM, Entrepreneurship Monitor, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE 2018

¹⁹ Το IOBE είναι ιδιωτικός, μη κερδοσκοπικός, κοινωφελής, ερευνητικός οργανισμός. Ιδρύθηκε το 1975 με δύο σκοπούς: αφενός να προωθεί την επιστημονική έρευνα για τα τρέχοντα και αναδυόμενα προβλήματα της ελληνικής οικονομίας και αφετέρου να παρέχει αντικειμενική πληροφόρηση και να διατυπώνει προτάσεις, οι οποίες είναι χρήσιμες στη διαμόρφωση πολιτικής. Συμμετέχει από το 2003 στο διεθνές ερευνητικό πρόγραμμα Global Entrepreneurship Monitor (GEM), ως ο αποκλειστικός ελληνικός εταίρος και έχει την ευθύνη για την επιστημονική διεξαγωγή των αναγκαίων ερευνών στον ελληνικό πληθυσμό, τη συλλογή και την επεξεργασία των στοιχείων σύμφωνα με την κοινή εναρμονισμένη μεθοδολογία και την ένταξη των εμπειρικών ευρημάτων στο διεθνές αναλυτικό πλαίσιο του GEM, έτσι ώστε να είναι εφικτή και με ορθό τρόπο η σύγκριση των στοιχείων σε διεθνές και σε διαχρονική βάση. (<http://iobe.gr/default.asp>)

Το μεγαλύτερο ποσοστό (48,9%) επιλέγει να δραστηριοποιηθεί επιχειρηματικά λόγω ευκαιρίας ενώ σημαντικό είναι και το ποσοστό της τάξης του 20,8% λόγω ανάγκης, αν και χαμηλότερο από το μέσο όρο των χωρών καινοτομίας²⁰ (24,1%).

Όσον αφορά τη χρηματοδότηση ουσιαστικό ρόλο κατείχε ο «άτυπος επενδυτής». Άτομα ηλικίας 18-64 σε ποσοστό 4,1% ανέφεραν πως ανέλαβαν αυτόν τον ρόλο, με τους περισσότερους να προέρχονται από το στενό οικογενειακό περιβάλλον όσων ξεκίνησαν το νέο εγχείρημα.

Από ηλικιακής σκοπιάς, η νεότερη ομάδα ,18-24, αποτέλεσε και το μεγαλύτερο μέρος εκείνων που βρισκόταν στα αρχικά στάδια έναρξης της επιχείρησης:

Ποσοστιαία κατανομή επιχειρηματικότητας αρχικών σταδίων κατά ηλικιακά κλιμάκια (2018)

% επί των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων				
18-24	25-34	35-44	45-54	55-64
29,1	27	14,4	14,8	14,6

Πίνακας 2 ΠΟΣΟΣΤΙΑΙΑ ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΑΡΧΙΚΩΝ ΣΤΑΔΙΩΝ ΚΑΤΑ ΗΛΙΚΙΑΚΑ ΚΛΙΜΑΚΙΑ (2018)

Πηγή: GEM, Entrepreneurship Monitor, Επεξεργασία στοιχείων: IOBE 2018

Το ποσοστό γυναικείας επιχειρηματικότητας μειώθηκε ελάχιστα στο 3,8% από 3,9% το 2017.

Αντιθέτως αυξήθηκε το ποσοστό των ανδρών από 5,7% σε 8,9%.

²⁰ Οι χώρες που συμμετέχουν στο GEM κατηγοριοποιούνται ως εξής: η πρώτη κατηγορία (Ομάδα Α) περιλαμβάνει τις χώρες χαμηλού κατά κεφαλήν εισοδήματος, το προϊόν των οποίων προέρχεται κυρίως από την αξιοποίηση πρωτογενών συντελεστών παραγωγής, αντιπροσωπεύει δηλαδή χώρες που χαρακτηρίζονται ως χώρες χαμηλού κόστους.
β) η δεύτερη κατηγορία (Ομάδα Β) εμπεριέχει χώρες μεσαίου εισοδήματος, κατά βάση αναπτυσσόμενες, η ανάπτυξη των οποίων βασίζεται κυρίως στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας της οικονομίας τους.
γ) η τρίτη (Ομάδα Γ) περιλαμβάνει αναπτυσσόμενες χώρες, χώρες υψηλού εισοδήματος δηλαδή, οι οποίες βασίζουν την ανάπτυξή τους στη συνεχή προώθηση της καινοτομίας προϊόντος και διεργασιών. Η Ελλάδα ανήκει σε αυτήν την ομάδα Γ, κάτι που σημαίνει ότι είναι δόκιμο να συγκρίνεται κυρίως με αυτές τις χώρες (IOBE, (2019). Ετήσια Έκθεση Επιχειρηματικότητας 2018-2019.

Αναφορικά με το μορφωτικό επίπεδο, παρατηρήθηκε ότι κατά το ήμισυ του συνολικού πληθυσμού, η επιχειρηματικότητα αρχικών σταδίων προέρχεται από κατόχους πτυχίου τριτοβάθμιας εκπαίδευσης (38,6) και μεταπτυχιακού (11%).

Ο κλάδος στον οποίο παρατηρήθηκε αύξηση του ποσοστού ήταν ο πρωτογενής τομέας από 4% στο 7,9%.

Εντύπωση προκαλεί η άποψη των περισσότερων επιχειρηματιών που δηλώνουν ότι κανένας (δυναμικός) πελάτης δε θα θεωρήσει τα προϊόντα / υπηρεσίες τους νέα και πρωτοποριακά ενώ το 23,7% των επιχειρηματιών αρχικών σταδίων δηλώνει ότι απευθύνεται στην εγχώρια αγορά αποκλειστικά.

Συμπερασματικά θα λέγαμε ότι αν και παρατηρείται μια γενική αύξηση του συνολικού δείκτη επιχειρηματικότητας στη χώρα, ωστόσο οι ανάγκες επανακαθορισμού του περιβαλλοντικού πλαισίου παραμένουν επιτακτικές.

4.3. Προοπτικές βιωσιμότητας επιχειρήσεων

Η ανάδειξη της σημασίας της επιχειρηματικότητας ως κινητήριο μοχλός οικονομικής ανάπτυξης μιας χώρας καθιστά απαραίτητη την μελέτη, διερεύνηση και καταγραφή των τρόπων μέσω των οποίων μια επιχείρηση παραμένει βιώσιμη. Καθοριστικό ρόλο παίζει το περιβάλλον -εσωτερικό και εξωτερικό- στο οποίο δραστηριοποιείται η επιχείρηση.

Με την ανάλυση²¹ έτσι του περιβάλλοντος μπορεί να αξιολογηθεί ολοκληρωτικά το πεδίο δράσης της επιχείρησης με σκοπό την αποτύπωση της συνολικής δραστηριότητάς του. Ουσιαστικό ρόλο στην ανάπτυξη και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας διαδραματίζουν οι κυβερνήσεις μέσω της οικονομικής πολιτικής²² που εφαρμόζουν. Η οικονομική πολιτική περιλαμβάνει μέτρα που αφορούν σε μακροοικονομικά μεγέθη (οικονομική σταθερότητα, πληθωρισμός,

²¹ Για περισσότερες πληροφορίες βλέπε: Ανάλυση S.W.O.T.-VRIO & Ανάλυση Χάσματος (Gap Analysis) στο Κορρές, Γ. (2015). Επιχειρηματικότητα και οικονομική πολιτική. *Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*

²² «Η οικονομική πολιτική αποτελεί το σύνολο των μέτρων και των κινήτρων που σχεδιάζει, θεσμοθετεί και εφαρμόζει μια κυβέρνηση στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και περαιτέρω για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας». Κορρές, Γ. (2015). *Επιχειρηματικότητα και οικονομική πολιτική. Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*, σελ.94.

επιτόκια, αβεβαιότητα, κίνδυνος), νομικό πλαίσιο, ανάπτυξη κουλτούρας, βελτιστοποίηση υποδομών, φορολογικές μεταρρυθμίσεις, επιδοτήσεις- χρηματοδότηση, παροχή κινήτρων, εκπαίδευση και κατάρτιση του ανθρωπίνου δυναμικού. Ήδη από τη δεκαετία του '50 και '60 χώρες όπως οι Η.Π.Α και η Ιαπωνία είχαν εφαρμόσει κατάλληλα για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας μέτρα²³.

Η Ελλάδα ενταγμένη στο πλαίσιο δράσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης συμμετέχει και αυτή σε διάφορα προγράμματα για την προώθηση επιχειρηματικής δράσης.. Στη σύγχρονη ελληνική οικονομία, κυριαρχούν οι Μικρο-μεσαίες επιχειρήσεις οι οποίες όμως πλήττονται λόγω της αδυναμίας να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις του δυσμενούς οικονομικού περιβάλλοντος εντός του οποίου αναπτύσσονται. Αυτό, τις καθιστά στάσιμες και αρκετές φορές επέρχεται έτσι το «τέλος» τους. Προκειμένου οι ελληνικές επιχειρήσεις να μπορέσουν να «ορθοποδήσουν» θα πρέπει να ληφθούν απαραίτητα μέτρα που αφορούν στην αναδιάρθρωση του επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Πιο συγκεκριμένα, θα πρέπει αρχικά να διαμορφωθούν οι κατάλληλες υποδομές και στη συνέχεια να δοθούν τα κίνητρα που θα ωθήσουν στη επιχειρηματική δραστηριότητα και όχι στον εξαναγκασμό σε αυτή. Τα παραπάνω θα πρέπει να συνοδεύονται από τον περιορισμό της γραφειοκρατίας. Ακόμη μεγίστης σημασίας είναι και η διαμόρφωση εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας, η διασύνδεση δηλαδή της Ελλάδας με άλλες χώρες μέσω της αύξησης των εισροών ξένων επενδύσεων. Επιπλέον ιδιαίτερη σημασία θα πρέπει να δοθεί στο τομέα Έρευνας και Τεχνολογικής Ανάπτυξης με στόχο τη συσσώρευση νέας γνώσης αφού η γνώση θεωρείται άυλο κεφάλαιο που συμβάλει στο Ακαθάριστο Εγχώριο προϊόν και κατ'επέκταση στην οικονομική ανάπτυξη. Το σύγχρονο επιχειρηματικό περιβάλλον αποβάλλει την παλιά του μορφή. Οι επιχειρήσεις χαρακτηρίζονται από καινοτομία, ενώ παράλληλα κερδίζουν έδαφος οι υπηρεσίες και οι νέες τεχνολογίες. Ο ανταγωνισμός αυξάνεται κατακόρυφα και η ανάγκη της προσαρμογής είναι ένας διαρκής αγώνας των επιχειρήσεων για την επιβίωσή τους.

---

²³ «Η οικονομική πολιτική αποτελεί το σύνολο των μέτρων και των κινήτρων που σχεδιάζει, θεσμοθετεί και εφαρμόζει μια κυβέρνηση στο πλαίσιο της προσπάθειάς της για την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και περαιτέρω για την επίτευξη της οικονομικής ανάπτυξης και της σταθερότητας». Κορρές, Γ. (2015). *Επιχειρηματικότητα και οικονομική πολιτική. Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*, σελ.96

4.3.1. Τα στοιχεία της καινοτομίας και της δημιουργικότητας στις επιχειρήσεις

Η επιβίωση των επιχειρήσεων εξαρτάται από το κατά πόσο αυτό που προσφέρουν στον καταναλωτή (αγαθό ή υπηρεσία) καλύπτει τις ανάγκες του προκειμένου να το προτιμήσει έναντι άλλων παρόμοιων που διατίθενται στην αγορά. Κάνουμε δηλαδή λόγο για το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα²⁴. Στόχος λοιπόν των επιχειρήσεων είναι η παραγωγή προϊόντος με αξία για τον καταναλωτή. Ωστόσο η παραμονή στον ανταγωνιστικό στίβο αποτελεί ένα δύσκολο εγχείρημα τη στιγμή που πόρτα της παγκοσμιοποίησης έχει ανοίξει και ο ανταγωνισμός δεν περιορίζεται σε εγχώρια κλίμακα.

Έτσι εμφανίζονται τα στοιχεία της καινοτομίας και της δημιουργικότητας ως παράγοντες- κλειδιά για την ανάπτυξη στρατηγικών με στόχο την μεταπήδηση των εμποδίων που εμφανίζονται στο οικονομικό περιβάλλον. Ως έννοια, η καινοτομία δεν αποδίδεται από έναν μόνο ορισμό. Εκείνος που πρώτος την εισήγαγε ως όρο στην οικονομία ήταν ο Schumpeter (1934) και την απέδωσε ως «εισαγωγή νέων ή βελτιωμένων προϊόντων και διαδικασιών, νέων μεθόδων παραγωγής, την ανακάλυψη νέων πόρων, νέων οργανωτικών προτύπων, το άνοιγμα νέων αγορών και τέλος την εφαρμογή της υπάρχουσας τεχνολογίας σε νέα πεδία. Ανάμεσα σε αρκετούς ακόμη ορισμούς που έχουν δοθεί είναι και αυτός του Drucker (1985) : «είναι το εργαλείο των επιχειρηματιών, το μέσο με το οποίο εκμεταλλεύονται την αλλαγή ως ευκαιρία για μια διαφορετική επιχείρηση ή μια διαφορετική υπηρεσία. Μπορεί να παρουσιαστεί ως μεθοδολογία, μπορεί να διδαχτεί και να εφαρμοστεί».

Για να την κατανοήσουμε καλύτερα, θα πρέπει να αναφερθούμε στη διάκρισή της σε

- ριζοσπαστική²⁵ (ολοκληρωτική αλλαγή του επιχειρηματικού προτύπου)
- ημι-ριζοσπαστική (αλλαγή είτε στην τεχνολογία είτε στο προϊόν)
- βελτιωτική (συνεχείς εξέλιξη του αρχικού προϊόντος).

²⁴ Όταν τα κέρδη μιας επιχείρησης είναι υψηλότερα του μέσου όρου άλλων επιχειρήσεων με ίδιο ή παρόμοιο προϊόν.

²⁵ Ο Schumpeter αναφέρθηκε σε αυτή ως μεγάλη επιστημονική ανακάλυψη (π.χ. ηλεκτρονικοί υπολογιστές)

Σύμφωνα με τον ΟΟΣΑ (2005) η καινοτομία θα αναφέρεται σε:

- προϊόν (product innovation)
- διαδικασία (process innovation)
- οργάνωση (organizational innovation)
- μάρκετινγκ (marketing)

Πρόκειται για μια πολυμελετημένη έννοια η οποία όπως έχει σημειωθεί, εκτός από ευκαιρία αποτελεί και απειλή καθώς διαταράσσει την ήδη υπάρχουσα τάξη πραγμάτων σε όλα τα επίπεδα. Συχνά συνοδεύεται από φόβο για την αποτυχία αφού είναι συνυφασμένη με το ρίσκο και την άγνοια του αποτελέσματος. Ωστόσο για να κριθεί μια καινοτομία ως επιτυχή θα πρέπει όντως να προσφέρει στο αγοραστικό κοινό κάτι νέο και διαφορετικό που ταυτόχρονα δεν αντιβαίνει στις υπάρχουσες αξίες του. Η καινοτομική δραστηριότητα εκφέρεται ως το αποτέλεσμα της δημιουργικής σκέψης.

Η δημιουργική σκέψη ή δημιουργικότητα αποτελεί νοητική ικανότητα η οποία δημιουργεί ιδέες που οδηγούν στη λύση του προβλήματος με διαφορετικό και πρωτότυπο τρόπο από τον ήδη υπάρχον. Η δημιουργικότητα εντοπίζεται στα ανθρώπινα όντα και αναφορικά με μια επιχείρηση σχετίζεται με τον επιχειρηματία, τους εργαζομένους, τους πελάτες, και τους προμηθευτές.

Η δημιουργικότητα επηρεάζεται από τις γνώσεις και τα ερεθίσματα που δέχεται το άτομο από το περιβάλλον. Για να εκδηλωθεί εντός της επιχείρησης από τα άτομα η δημιουργικότητα, θα πρέπει να καλλιεργείται μέσω της συνεχούς εκπαίδευσης και της διαμόρφωσης ενός επικοινωνιακού και υποστηρικτικού κλίματος, ενθάρρυνση του διαλόγου και την κατά περίπτωση ανάδειξη της ατομικότητας έναντι της συλλογικότητας. Ακόμη στους παραπάνω παράγοντες έρχονται να προστεθούν η εργασιακή ανέλιξη και τα κίνητρα για την ανάπτυξη της δημιουργικότητας καθώς και η επιβράβευση όταν αυτή εκφράζεται.

Τα στοιχεία της καινοτομίας και δημιουργικότητας εμφανίζονται στο χαρακτηριστικό παράδειγμα των Νεοφυών επιχειρήσεων που διεκδικούν μια θέση στην αγορά κατοχυρώνοντάς τη με τη διαμόρφωση ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος.

4.3.2.Νεοφυείς επιχειρήσεις (start up)

Οι Start-up αποτελούν καινοτόμες επιχειρήσεις που προκύπτουν ως απόρροια επιχειρηματικών ιδεών σε μια προσπάθεια επίλυσης προβλημάτων της αγοράς ή αναγκών των καταναλωτών.

Αιτία της δημιουργίας των πρώτων νεοφυών επιχειρήσεων (στα τέλη δεκαετίας 50') αποτέλεσε μια διαφωνία μεταξύ των εργαζομένων της *Shockley Semiconductor* και του ιδρυτού της. Οι εργαζόμενοι αποχώρησαν από την εταιρεία και ξεκίνησαν την ίδρυση εταιρειών, με τις φρέσκες ιδέες τους έφεραν νέα δεδομένα στην αγορά, δεδομένα που αναγκάστηκαν να ακολουθήσουν ακόμη και οι πρώην εργοδότες τους. Οι νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν προσελκύσει έντονα το ενδιαφέρον σε παγκόσμιο επίπεδο λόγω της ιδιαιτερότητάς τους.

Εντάσσονται στην κατηγορία νεοσύστατων επιχειρήσεων και διακρίνονται για τα παρακάτω χαρακτηριστικά:

-ταχεία ανάπτυξη : οι νεοφυείς επιχειρήσεις δεν περιορίζουν το εύρος του αγοραστικού τους κοινού, αντίθετα ξεπερνούν τους γεωγραφικούς περιορισμούς

-καινοτομία: αφορά (όπως προαναφέρθηκε σε προηγούμενο υποκεφάλαιο) στη εφαρμογή νεοτερισμών για πρώτη φορά. Η καινοτομία μπορεί να σχετίζεται με την εισαγωγή ενός νέου προϊόντος ή υπηρεσίας, τη νεότερη έκδοση ενός ήδη υπάρχοντος αγαθού, το άνοιγμα μιας νέας αγοράς, κα τη διαφοροποίηση στις διαδικασίες ή την οργάνωση. Είναι συνδυασμένη με το στοιχείο του ρίσκου και αποπνέει μια αβεβαιότητα καθώς δεν είναι γνωστή η εκ των προτέρων έκβαση του αποτελέσματος. Η καινοτομία απαιτεί ως προϋπόθεση την ανάπτυξη της τεχνολογίας.

-εναλλασσόμενη μορφή: οι start up επιχειρήσεις ανάλογα με την επιτυχία ή όχι του εγχειρήματος είτε θα εξελιχθούν σε καθιερωμένες επιχειρήσεις είτε θα απορροφηθούν από άλλες. Εδώ θα πρέπει να σημειωθεί ότι συνήθως γίνονται αντικείμενο εξαγοράς ή συγχώνευσης, λόγω του ότι αποτελούν κίνδυνο για άλλους επιχειρηματίες.

-εργασιακό περιβάλλον και εργαζόμενοι: η δυναμική του περιβάλλοντος είναι εμφανή σε μια start up εταιρία και ο αριθμός των εργαζομένων είναι μικρός ιδιαίτερα στην αρχή. Ξεχωρίζει για την επικάλυψη των ρόλων από όλα τα άτομα αφού δεν υπάρχει σαφής διαχωρισμός μεταξύ όλων των τμημάτων, για το κλίμα ομαδικότητας και συνεργασίας των μελών.

Όσα προαναφέρθηκαν μας οδηγούν στο να διαπιστώσουμε τη διαφορά τους από μιας παραδοσιακής εταιρία. Σημαντικό ρόλο στην εξέλιξη των νεοφυών επιχειρήσεων

διαδραμάτισε η οικονομική κρίση. Τα άτομα έπρεπε να αντεπεξέλθουν των συνθηκών εφευρίσκοντας νέες ιδέες και υλοποιώντας τις με το μικρότερο δυνατό κόστος σε σύντομο χρονικό διάστημα. Ακόμη ως διευκολυντές στην πορεία ανάπτυξης θεωρούνται διάφορα προγράμματα που σχεδιάστηκαν από φορείς. Άξιο αναφοράς είναι το πρόγραμμα στήριξης που αφορά τη νεανική κυρίως επιχειρηματικότητα, το λεγόμενο egg (enter, grow, go). Το πρόγραμμα αυτό, «δίνει τη δυνατότητα σε καινοτόμες επιχειρήσεις να υλοποιήσουν τα επιχειρηματικά τους σχέδια και να αποκτήσουν πρόσβαση μέσα από νέα κανάλια χρηματοδότησης. Μέσω του προγράμματος, ενισχύεται η εξωστρέφεια των νέων επιχειρήσεων καθώς και η διασύνδεσή τους με την πραγματική οικονομία μέσα από σειρά ενεργειών και με τη στήριξη διεθνών και εγχώριων φορέων. Σύμφωνα με στοιχεία στα πέντε χρόνια λειτουργίας του, το πρόγραμμα egg έχει δώσει ώθηση σε 355 νέους να δημιουργήσουν 132 επιχειρηματικές ομάδες. Σε επίπεδο χρηματοδότησης, 22 εταιρείες έχουν λάβει συνολικά 2,1 εκατ ευρώ και 15 εταιρείες έχουν λάβει συνολική χρηματοδότηση από την τράπεζα Eurobank ύψους 0,5 εκατ. ευρώ²⁶»

Επιπλέον ουσιαστικό ρόλο κατέχουν και τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης που διαμορφώνουν την ταυτότητα της επιχειρήσης και προωθούν το προϊόν της. Χωρίς να ναι έτσι παρούσα μια start up μπορεί να απευθυνθεί σε διεθνή κλίμακα. Οι συνθήκες λοιπόν της παγκοσμιοποίησης και τα σύγχρονα μετανεωτερικά χαρακτηριστικά των κοινωνιών έχουν καταστήσει κατά κάποιο τρόπο αναγκαία τη σύσταση και ανάπτυξη των νεοφυών επιχειρήσεων ως «εργαλείο» της οικονομικής μεγέθυνσης των χωρών με εμφανή θετικές συνέπειες στην αύξηση της παραγωγικής διαδικασίας και της μεταβλητότητας της οικονομίας με ανοδικούς ρυθμούς.

---

²⁶ Προσπελάστηκε στο <https://www.kathimerini.gr/949039/article/oikonomia/epixeirhseis/3ekina-o-6os-kyklos-toy-programmatos-egg-gia-startup>

4.3.3. Συμβολή των νεοφυών start up επιχειρήσεων στην οικονομία

Σημαντικό αντικείμενο μελέτης γύρω από την νεοφυή επιχειρηματικότητα αποτελεί η συμβολή και η προσφορά της στην κοινωνία και στην οικονομία. Δυστυχώς όμως για την Ελλάδα δεν υπάρχουν στοιχεία ωστόσο θα γίνει μία σχετική αναφορά σε παγκόσμια κλίμακα. Λόγω της μετάβασης από την Βιομηχανική Εποχή στην Εποχή των πληροφοριών, οι επιχειρήσεις αλλά και ολόκληρες οι οικονομίες χωρών βρίσκονται σε αυτή τη μετάβαση. Η εποχή της ενημέρωσης και της πληροφορίας είναι τώρα πλήρως ανθισμένη. Ο Πρόεδρος Ομπάμα το 2010 ανακοίνωσε τη δημιουργία της πρωτοβουλίας Start up America, λέγοντας στους Αμερικανούς: "Οι επιχειρηματίες ενσαρκώνουν την υπόσχεση της Αμερικής: με την ιδέα ότι αν έχετε μια καλή ιδέα και είστε πρόθυμοι να εργαστείτε σκληρά και να το δείτε μέσα σας, μπορείτε να πετύχετε σε αυτή τη χώρα. Και με την εκπλήρωση αυτής της υπόσχεσης, οι επιχειρηματίες διαδραματίζουν επίσης σημαντικό ρόλο στην επέκταση της οικονομίας μας και στη δημιουργία θέσεων εργασίας ". Ο παγκόσμιος τεχνολογικός τομέας μεγαλώνει ταχύτατα. «Το παγκόσμιο ακαθάριστο εγχώριο προϊόν σήμερα είναι περίπου 100 τρισεκατομμύρια δολάρια. Ο τεχνολογικός τομέας είναι περίπου 4,5%, σε σύγκριση με μόλις 2% το 1992. Εάν ο ρυθμός συνεχίσει με τους σημερινούς ρυθμούς ανάπτυξης, τότε ο τεχνολογικός τομέας θα είναι 8% του παγκόσμιου ΑΕΠ εντός των επόμενων 15 με 20 ετών. Η παγκόσμια ανάπτυξη, εν τω μεταξύ, αναμένεται να είναι περίπου 2,6%, πράγμα που σημαίνει ότι ο τομέας της τεχνολογίας αναπτύσσεται δύο φορές πιο γρήγορα από ό, τι η παγκόσμια οικονομία» (Startup Genome, 2017). Τα τρισεκατομμύρια δολάρια οικονομικής αξίας δημιουργούνται από τον τομέα της τεχνολογίας, με μεγάλο μέρος αυτής της ανάπτυξης να κατευθύνεται από νεοιδρυθείσες νεοφυής επιχειρήσεις. Κατά ομολογία μια start up επιχείρηση μπορεί να αναπτυχθεί μόνο σε μια ανεπτυγμένη χώρα που εκεί υπάρχουν όλα τα διαθέσιμα μέσα και όλοι οι διαθέσιμοι πόροι. Όμως οι Start ups μπορούν να αναπτυχθούν παντού. Σε μια οικονομία ύφεσης εκτός από εμπόδια και περιορισμένοι πόροι, υπάρχουν ανάγκες και μεγάλα κενά που δημιουργούν με τη σειρά τους μεγάλες ευκαιρίες οι οποίες μπορούν να αποτελέσουν το εναρκτήριο κίνητρο για μια start up επιχείρηση. Αξιοσημείωτο παράδειγμα είναι το γεγονός ότι στις ΗΠΑ το 2008 εν μέσω παγκόσμιας ύφεσης αναπτύχθηκαν οι start up εταιρίες όπως το Facebook, Twitter κ.α. Με το ξεκίνημα μιας start up επιχείρησης σηματοδοτείται επίσημα και η είσοδος μεγάλων επενδύσεων και χρημάτων τα οποία εισέρχονται σε θέσεις εργασίας, δαπάνες, τοπικές κοινωνίες κ.α. Μια παραδοσιακή

επιχείρηση για να επηρεάσει την οικονομία μπορεί να χρειαστεί χρόνια, καθώς και ο δικός της κύκλος ανάπτυξης είναι πιο αργός, σε αντίθεση με μια start up επιχείρηση που μπορεί να επηρεάσει την οικονομία σε πολύ γρήγορο χρονικό διάστημα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα στην Αυστραλία, οι start up επιχειρήσεις δημιούργησαν 1.44 εκατομμύρια θέσεις εργασίας στην οικονομία μεταξύ 2006 έως 2011 βάση του National innovation and science agenda, της κυβέρνησης της Αυστραλίας. Επομένως είναι κοινώς αποδεκτό ότι η τεχνολογία δημιουργεί περισσότερες θέσεις εργασίας. Οι οικονομίες που έχουν χρησιμοποιήσει και υιοθετήσει την τεχνολογία και την πληροφορία απολαμβάνουν μεγαλύτερη αύξηση της απασχόλησης από άλλες. Σε μια κοινωνία που διακατέχεται από οικονομική ύφεση, η ανεργία είναι υψηλή ειδικά στους νέους, άρα το σημαντικότερο που μπορούν να προσφέρουν οι start up επιχειρήσεις στην οικονομία είναι οι νέες θέσεις εργασίας. Λόγω του καινοτόμου χαρακτήρα τους, στις θέσεις εργασίας εισχωρούν κατά μεγαλύτερο ποσοστό νέους με προσόντα και τους προσφέρουν μια εμπειρισταωμένη εμπειρία και δεν απορροφούν προσωπικό άλλων εταιριών, όπως αυτό συμβαίνει συνήθως όταν δημιουργείται μια νέα επιχείρηση, ορμώμενη από τον ανταγωνισμό.. Σύμφωνα λοιπόν με τα δεδομένα από το ινστιτούτου Kauffman και του Γραφείου Απογραφής των ΗΠΑ, χωρίς τις θέσεις εργασίας που δημιούργησαν οι start up επιχειρήσεις, η ετήσια αύξηση της απασχόλησης θα ήταν αρνητική. Πιο συγκεκριμένα, η έρευνα του Faircloth δημοσιεύθηκε το 2015 και αναλύει στοιχεία από την βάση της αρμόδιας για την απασχόληση στατιστικής υπηρεσίας των Η.Π.Α. Δείχνει ότι οι νέες επιχειρήσεις, όπου μέσα περιλαμβάνει και τις start up, έχουν δημιουργήσει τις περισσότερες νέες θέσεων εργασίας στις Η.Π.Α. τα τελευταία έτη, αφού οι υπόλοιπες θέσεις ουσιαστικά ανακυκλώνονταν μεταξύ των εταιριών και το σύνολο τους έμεινε σταθερό. Επομένως, μακροπρόθεσμα, οι εταιρείες εκκίνησης δημιουργούν ένα μεγάλο ποσοστό νέων θέσεων εργασίας και συμβάλλουν στην καινοτομική και οικονομική ανάπτυξη της χώρας. Εκτός από την δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, πολλές start up επιχειρήσεις στα αρχικά τους στάδια πρόσφεραν στους εργαζομένους τους μερίδιο από τις μετοχές. Με αποτέλεσμα καθώς η επιχείρηση αναπτυσσόταν και εμφάνιζε σημαντικά κέρδη, έφερνε και σημαντικά κέρδη στους ίδιους τους εργαζομένους, τους μετόχους της αλλά και στο ίδιο το κράτος που εδρεύει, μέσω των φόρων. Χαρακτηριστικά πρέπει να αναφέρουμε ότι οι εργαζόμενοι στην εταιρία Alibaba έχουν το 26,7% της εταιρίας, η Microsoft έχει πάνω από 10.000 εργαζομένους με αξία μετοχών της εταιρίας άνω του 1 εκ. δολαρίων από το 2000. Όταν η

δραστηριότητα των επιχειρήσεων είναι καινοτόμα και εξαπλώνεται γεωγραφικά, δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και επαγγέλματα γύρω από αυτήν. Επίσης χαρακτηριστικό παράδειγμα η Airbnb στην οποία σε πολλές χώρες δημιουργούνται νέες θέσεις εργασίας και επιχειρήσεις με προσανατολισμό την διαχείριση ακινήτων και παροχή υπηρεσιών από τους ιδιοκτήτες. Ανάπτυξη ωστόσο γνωρίζουν και οι περιοχές που υπάρχει συγκέντρωση νεοφυών επιχειρήσεων, διότι οι ιδρυτές των επιχειρήσεων είναι ντόπιοι. Στην αρχή έχουν κάποια μικρό-έξοδα, ίσως χρειαστεί να νοικιάσουν ένα χώρο στον τόπο τους ή να εγκαταστήσουν θερμοκοιτίδες στο σπίτι τους. Επίσης επειδή αφορά μια νεοσύστατη επιχείρηση θα χρειαστεί να παρευρεθούν σε εκδηλώσεις, άρα εισάγουν πόρους και χρήματα στην τοπική κοινωνία. Η παρουσία ισχυρού οικοσυστήματος αναβαθμίζει τις περιοχές και δημιουργεί πρόσθετη αξία για τους κατοίκους. Ακόμα και οι αξίες των ακινήτων ανεβαίνουν, αν πάρουμε για παράδειγμα η Silicon Valley που εδρεύει στο San Francisco, παρατηρείται τεράστια αύξηση της αξίας των ακινήτων αλλά και τα έσοδα των τοπικών επιχειρήσεων αυξάνονται.

Επομένως, συνάγεται ότι οι start up επιχειρήσεις φέρουν μια ανταγωνιστική δυναμική στο οικονομικό σύστημα της χώρας τους, διότι χάρις των υπηρεσιών και προϊόντων που έχουν αναπτύξει φέρουν αποτελεσματικότερες λύσεις σε προβλήματα των παραδοσιακών επιχειρήσεων, αν ανατρέξει κανείς ότι οι ιδέες των start up επιχειρήσεων δημιουργούνται από τα κενά στην αγορά. Με αυτό τον τρόπο ενισχύεται η οικονομία. Επιπρόσθετα, οι νεοφυείς επιχειρήσεις έχουν ιδιαίτερα αναπτυγμένη εταιρική κοινωνική ευθύνη που έχει ως στόχο την ενίσχυση των φιλανθρωπικών ιδρυμάτων μέσω των εκδηλώσεων που πραγματοποιούνται. Αυτό ίσως οφείλεται στο γεγονός ότι και οι ίδιες στην αρχή στηρίχθηκαν σε δράσεις και σε διάφορους οργανισμούς για να αναπτυχθούν όπως παράδειγμα η συγκέντρωση χρημάτων από το κοινό. Και φυσικά βοηθάει και ενισχύει την δημόσια προβολή τους. Συμπερασματικά καταλήγουμε ότι, η επιτυχής εξέλιξη μιας start up μπορεί να ενισχύσει την εγχώρια οικονομική ανάπτυξη, καθώς ο τομέας της τεχνολογίας αναπτύσσεται πολύ πιο γρήγορα από την παγκόσμια οικονομία. Όμως απαιτείται και η δημιουργία ισχυρού οικοσυστήματος για να στηρίξει τις start up επιχειρήσεις. Πιο συγκεκριμένα, μετά την οικονομική ύφεση που έπληξε αρκετά της ΗΠΑ, η οικονομία της κατάφερε να επανέλθει πολύ πιο γρήγορα χάρις στον καθοριστικό ρόλο των νεοσύστατων επιχειρήσεων καθώς κέρδισαν όλες τις θέσεις εργασίας που χάθηκαν και τόνωσαν την αγορά. Καμία χώρα δεν μπορεί να επιτύχει τους επιθυμητούς

αναπτυξιακούς ρυθμούς χωρίς την ύπαρξη ενός ολοκληρωμένου προγράμματος προώθησης καινοτόμων νεοφυών επιχειρήσεων και την δημιουργία κατάλληλου οικοσυστήματος για τις start up επιχειρήσεις.

4.3.4.Οικοσυστήματα start up επιχειρήσεων

Ως νεοφυής επιχείρηση μπορεί να χαρακτηριστεί μια επιχείρηση η οποία αναπτύσσεται και δημιουργείται βάσει ενός κλιμακούμενου επιχειρηματικού μοντέλου. Οι start up επιχειρήσεις προωθούν μια ιδέα, μία νέα υπηρεσία, μία εφεύρεση και επιδιώκουν την ευρεία και την ταχεία επίδραση στην αγορά. Οι start up επιχειρήσεις προσφέρουν μια νέα ιδέα μοναδική, απευθύνεται σε ένα ευρύ φάσμα επενδυτών με εγγύηση την ταχεία ανάπτυξη και προωθούν το προϊόν ή την υπηρεσία τους αναμένοντας μια γρήγορη απόδοση της επένδυσης (Dewey, 2014).

Το οικοσύστημα των start ups έχει αυξηθεί σε σημαντικό βαθμό, αυτό συμβαίνει επειδή οι άνθρωποι έχουν την ανάγκη να φτιάξουν κάτι από την αρχή και να το αναπτύξουν ραγδαία, δίνοντας έτσι σημαντική μείωση στην ανεργία δημιουργώντας νέες θέσεις εργασίας και του "glocalization" της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας. Ο όρος λοιπόν "glocalization" περιγράφει την παροχή υπηρεσιών και προϊόντων και σε παγκόσμιο επίπεδο, τα οποία όμως είναι σχεδιασμένα για να ικανοποιούν τις ανάγκες της τοπικής αγοράς.

Παρακάτω παρουσιάζονται τα κορυφαία Start up οικοσυστήματα στον κόσμο για το 2020

Ranking	Performance	Funding	Connectedness	Market Reach	Knowledge	Talent	Growth Index
1	10	10	7	10	10	10	7
Silicon Valley	10	10	7	10	10	10	7
New York City	2 (tie)	10	10	9	5	10	7
London	2 (tie)	9	10	10	7	10	7
Beijing	4	10	9	1	10	10	9
Boston	5	9	9	9	5	9	7
Tel-Aviv - Jerusalem	6 (tie)	9	9	8	10	4	9
Los Angeles	6 (tie)	9	10	4	9	7	9
Shanghai	8	10	8	1	8	10	9
Seattle	9	8	6	9	8	7	8
Stockholm	10	8	5	5	8	3	7
Washington DC	11	5	7	7	7	1	8
Amsterdam	12	6	7	10	7	1	7
Paris	13	4	9	9	1	1	8
Chicago	14	5	6	6	6	1	8
Tokyo	15	7	8	1	3	9	7
Berlin	16	7	7	10	2	1	7
Singapore	17	4	8	7	8	1	4
Toronto-Waterloo	18	5	8	8	6	2	6
Austin	19	5	6	7	5	7	6
Seoul	20	7	3	1	9	10	5
San Diego	21	6	2	2	3	7	6
Shenzhen	22	7	6	1	1	9	5
Atlanta	23	4	1	4	6	1	6
Denver-Boulder	24	3	5	5	6	4	5
Vancouver	25	6	1	5	5	2	4
Bangalore	26	4	7	8	1	8	2
Sydney	27	3	3	8	1	1	5
Hangzhou	28	8	2	1	1	9	3
Hong Kong	29	3	4	1	7	1	1
Sao Paulo	30	6	1	4	2	1	1
Bern-Geneva	31 (tie)	2	1	1	3	1	1
Dallas	31 (tie)	1	1	1	4	3	1
Miami	31 (tie)	3	2	1	1	1	1
Munich	31 (tie)	2	4	6	1	3	1
Salt Lake-Provo	31 (tie)	8	1	1	5	1	1
Copenhagen	36 (tie)	1	1	2	4	1	2
Delhi	36 (tie)	1	5	1	1	1	1
Dublin	36 (tie)	1	3	5	1	1	4
Melbourne	36 (tie)	1	1	6	4	1	1
Montreal	36 (tie)	1	1	1	1	2	6

31-35 and 36-40 are alphabetical order

Πίνακας 3 ΚΟΡΥΦΑΙΑ START UP ΟΙΚΟΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΓΙΑ ΤΟ 2020

Πηγή: <https://startupper.gr/news/61737/afta-ine-ta-koryfea-startup-ikosystemata-ston-kosmo-gia-to-2020/>

4.3.5. Λόγοι έναρξης start up επιχείρησης

Η δημιουργία μιας start up επιχείρησης δεν έχει ως κύριο στόχο το κέρδος. Αν σκεφτεί κανείς ότι υπάρχουν εύκολοι και πολλοί τρόποι να βγάλεις χρήματα και με χαμηλό ρίσκο. Όταν αναφερόμαστε σε μια start ups, εννοούμε επίμονη εργασία και μεγάλο επιχειρηματικό ρίσκο. Παρόλο που θέλει πολύ μεγάλη επιμονή, παρακάτω παρουσιάζονται ορισμένοι λόγοι για να ξεκινήσει κάποιος την δική του start up επιχείρηση:

1. Δημιουργία start up επιχείρησης χωρίς περιορισμό στην ηλικία είναι το βασικότερο πλεονέκτημα για κάποιον που θέλει να ξεκινήσει. Η ηλικία δεν παίζει ουσιαστικό ρόλο, ούτε πρέπει να έχεις τεράστια εμπειρία ή να είσαι πανέξυπνος. Αυτό που πραγματικά χρειάζεται να έχει κάποιος είναι επιμονή, θάρρος και δέσμευση. Η κοινή γνώμη πιστεύει ότι για να ξεκινήσεις μια start up επιχείρηση πρέπει να είσαι ιδιοφυΐα ή να έχεις μια πολύ καλή εργασιακή εμπειρία ώστε κάτι να πετύχει. Η σκέψη αυτή είναι εντελώς λάθος διότι βλέπουμε πολλές περιπτώσεις

μεγάλων και μικρών και ανθρώπων, με ή χωρίς εμπειρία να καταξιώνονται στον χώρο της καινοτομίας. Σημαντικό παράδειγμα αποτελεί Hamish Finlayson όπου στην ηλικία μόλις των έντεκα ετών δημιούργησε τέσσερις εφαρμογές App Store που συνδυάζουν το πάθος του για την τεχνολογία με την αγάπη του για τις θαλάσσιες χελώνες και την επιθυμία του να βελτιώσει τη ζωή των ανθρώπων με αυτισμό. Η πρώτη από τις τέσσερις εφαρμογές ονομάζεται LitterbugSmash, ένα Multimedia εκπαιδευτικό εργαλείο το οποίο καταφέρνει να διδάξει μέσα από το παιχνίδι την ανάγκη για την προστασία των ωκεανών.

2. Μια ιδέα αρκεί για να ξεκινήσει κανείς. Πρέπει μόνο να αναρωτηθείς, τι λείπει από την δική σου ζωή. Αφού βρεις την ιδέα τότε μπορείς να ξεκινήσεις με την ίδρυση της και εφόσον βεβαιωθείς ότι έχεις βρει τον καλύτερο τρόπο για να λυθεί ένα πρόβλημα ή με αυτήν κάνει την ζωή των ανθρώπων πιο εύκολη. Φυσικά ακόμα και εάν δεν μπορείς να βρεις μια ιδέα υπάρχουν οργανισμοί όπως το Y Combinator που θεωρεί σημαντικότερο τον ιδρυτή και τις ικανότητες του από τη διαδικασία ίδρυσης μιας επιχείρησης.

3. Περιορισμένα επαγγέλματα σου δίνουν την δυνατότητα να μπορείς να χαρακτηριστείς αυτοδημιούργητος. Η δύναμη που παίρνει ο εαυτός σου φτιάχνοντας κάτι από το μηδέν ή η αδρεναλίνη που χτυπάει κόκκινο όταν πρέπει να πάρεις ένα τεράστιο επιχειρηματικό ρίσκο. Ακόμα και ο πιθανώς φόβος της αποτυχίας που ερμηνεύετε σε εμπειρία και ο εγωισμός που θα σε βοηθήσει να σηκωθείς στα πόδια σου και να ξαναπροσπαθήσεις. Αυτό λοιπόν το παιχνίδι συναισθημάτων για δυνατούς λύτες μπορεί να σου χαρίσει εμπειρία και να σου γεννήσει το πάθος. Όπως είναι γνωστό ότι άμα δεν αποτύχεις, δεν θα πετύχεις.

4. Παλιότερα η γνώση στοίχιζε πολύ ακριβά. Για να μάθει κάποιος αυτό που τον ενδιέφερε έπρεπε να πληρώσει ακριβά βιβλία ή σεμινάρια. Τώρα πλέον υπάρχει εύκολη πρόσβαση στην πληροφόρηση και την γνώση με την χρήση του διαδικτύου.

5. Περισσότερα κανάλια απόκτησης πελατών. Πολλοί τρόποι προώθησης του προϊόντος ή της υπηρεσίας με χρήση μάρκετινγκ, δημόσιες σχέσεις, καμπάνιες, B2B Sales.

4.3.6. Lean start up

Η "Lean Startup" είναι μια μέθοδος διαχείρισης και δημιουργίας νέων επιχειρήσεων η οποία συνδυάζει την βελτίωση της υπηρεσίας ή του προϊόντος αλλά και την γρηγορότερη δοκιμή στην αγορά. Πολλές είναι οι εταιρίες που προσπαθούν να διεισδύσουν στην αγορά με προϊόντα που κανείς δεν θέλει. Η μέθοδος έχει ως στόχο να βοηθήσει τους επιχειρηματίες να κατανοήσουν ποιο είναι το σωστό προϊόν που πρέπει να δημιουργήσουν. Για να συμβεί κάτι τέτοιο πρέπει να μάθεις τι θα ήθελε ο μελλοντικός σου πελάτης και να πλήρωνε για την απόκτηση του. Όταν βρεθεί ο επιχειρηματίας στο σωστό δρόμο της αναζήτησης και ανακαλύψει την ανάγκη τότε το μόνο που έχει να κάνει είναι να το προωθήσει το ταχύτερο δυνατόν. Οι Lean Startup τεχνικές είναι ικανές να μειώσουν δραματικά τα ποσοστά αποτυχίας των νεοφυών επιχειρήσεων, από την στιγμή που προωθείτε στην αγορά το προϊόν που έχει ανάγκη ο πελάτης (Ries, 2011). Η μεθοδολογία Lean start up θέλει να μας δείξει πως μια νέα επιχείρηση μπορεί να επιβιώσει σε εξαιρετικά δύσκολες οικονομικές συνθήκες και πως να προχωρήσει, με χωρίς επενδυτικό κεφάλαιο ή με πολύ μικρό επιτυγχάνοντας ικανοποιητικά αποτελέσματα. Η μέθοδος αυτή αντικατοπτρίζεται με δύο λέξεις, χρήμα και χρόνο, που σημαίνει ότι αν ξεκινήσει κάποιος να εφαρμόζει την μέθοδο αυτή θα πρέπει να φροντίσει να μην σπαταλά και να εκμεταλλεύεται στο έπακρο αυτά τα δύο σημαντικά εφόδια. Για να ακολουθήσεις την μεθοδολογία αυτή πρέπει να απαντήσεις την εξής ερώτηση: Μπορεί να αναπτυχτεί μια βιώσιμη εταιρεία γύρω από αυτό το προϊόν/υπηρεσία; Είναι γνωστό ότι ο χρόνος είναι χρήμα. Οι επιχειρήσεις πρέπει ταχύτατα να αναπτύξουν τα βιώσιμα προϊόντα τους με αποτέλεσμα να πάρουν ανατροφοδότηση από τους πελάτες. Η ανατροφοδότηση (feedback) είναι σοβαρή υπόθεση καθώς μπορείς να τελειοποιήσεις το προϊόν σου βάση με τις ανάγκες του πελάτη σου.

Ποια είναι η διαφορά της μεθοδολογίας Lean Startup με τις παραδοσιακές μεθόδους;

Lean	Traditional
Organization	
Customer and agile development teams hire for learning, nimbleness, and speed	Departments by function Hire for experience and ability to execute
Financial Reporting	
Metrics That Matter. Customer acquisition cost, lifetime customer value, churn, viralness	Accounting, income statement, balance sheet, cash flow statement
Failure	
Expected. Fix by iterating on ideas and pivoting away from ones that don't work	Expection Fix by firing executives
Speed	
Rapid Operates on good enough data	Measured Operates on complete data

Πίνακας 4 ΔΙΑΦΟΡΕΣ ΜΕΤΑΞΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗΣ ΚΑΙ LEAN ΜΕΘΟΔΟΥ

Πηγή: https://hbr.org/resources/images/article_assets/hbr/1305/R1305C_C_LG.gif

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο: ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

5.1. Ιστορική εξέλιξη των events

Ο όρος events περιλαμβάνει μια ευρεία κατηγορία εκδηλώσεων. Οι εκδηλώσεις αποτελούν διαχρονικά φαινόμενα και στο παρελθόν ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με εορτές θρησκευτικού χαρακτήρα. Παρόλο που σήμερα οι άνθρωποι δεν έχουν πλέον την ίδια σχέση με τη θρησκεία και άλλες κοινωνικές νόρμες, οι εκδηλώσεις υφίστανται και θα συνεχίσουν να υφίστανται και να εξελίσσονται υπάρχει έμφυτη η ανάγκη στους ανθρώπους συμμετοχής σε μία κοινωνική έκφραση. Ο όρος events περιλαμβάνει μία ευρεία κατηγορία εκδηλώσεων και το πεδίο εφαρμογής τους είναι αρκετά μεγαλύτερο από αυτό των εμπορικών εκθέσεων. Οι εκδηλώσεις συναντώνται σε όλους τους πολιτισμούς σε παγκόσμιο επίπεδο. Πιο χαρακτηριστικά μπορούν να αναφερθούν οι Διονυσιακές τελετές στην αρχαία Ελλάδα αλλά και οι τελετές των Αβοριγίνων στη μακρινή Αυστραλία ενώ πιο σημερινά παραδείγματα είναι οι εθνικές εορτές. Ορισμένα κιόλας εξ αιτίας της αποδοχής τους αλλά και της σπουδαιότητάς τους θεωρούνται ορόσημο π.χ. οι Ολυμπιακοί Αγώνες (Κωνσταντόπουλος, 2005).

Οι εκδηλώσεις αναφέρονται σε καταστάσεις οι οποίες ασκούν ιδιαίτερη έλξη σε ένα κοινό. Αυτή προέρχεται από την μοναδικότητα κάθε εκδήλωσης, ενώ το εορταστικό και το πανηγυρικό περιβάλλον μέσα στο οποίο λαμβάνουν χώρα τους προσδίδει ένα ιδιαίτερο νόημα μέσα στην καθημερινότητα. Οι εκδηλώσεις κατηγοριοποιούνται ανάλογα με το σκοπό ή το συγκεκριμένο τομέα στον οποίο εντάσσονται π.χ. Αθλητικά, Δημόσια, Τουριστικά και εταιρικές εκδηλώσεις. Οι συνήθεις κατηγορίες είναι τρεις: Mega-events, hallmark events, major events αν και τα όρια μεταξύ των τριών αυτών κατηγοριών δεν είναι απολύτως σαφής.

- Ως mega events ορίζονται εκείνα που επηρεάζουν την εθνική οικονομία μιας χώρας και έχουν κάλυψη από μέσα μαζικής ενημέρωσης (Hall, 1992).
- Ως hallmark events χαρακτηρίζονται εκείνα που ταυτίζονται πιο πολύ με τον πολιτισμό μιας πόλης ή μιας περιοχής και με το πνεύμα με αποτέλεσμα να γίνονται συνώνυμα με τα μέρη αυτά τα οποία αποκτούν ευρεία αναγνωρισιμότητα (Ritchie, 1984).
- Ως major events χαρακτηρίζονται εκείνα τα οποία εξ αιτίας του ενδιαφέροντος των μέσων μαζικής ενημέρωσης ελκύουν σημαντικό αριθμό επισκεπτών και αποφέρουν κέρδη (Tamorra, 2007).

5.1.2.Εταιρικές εκδηλώσεις

Οι εταιρικές εκδηλώσεις μπορεί να διαφέρουν από τις εσωτερικές συναντήσεις και αναφέρονται σε εκδηλώσεις δημιουργίας ομάδων έως εκδηλώσεις πελατών, συνέδρια και βραβεία. Επίσης, η διάρκειά τους μπορεί να ποικίλλει από μεγάλα εβδομαδιαία συνέδρια, από μονοήμερα έως και μερικές ώρες και ανάλογα και τους στόχους κάθε εκδήλωσης. Η διοργάνωση τέτοιων events ενθαρρύνει την προώθηση προϊόντων και τις νέες επενδύσεις. Αποτελούν αφορμή για την παρουσία υψηλόβαθμων στελεχών και πιθανών επενδυτών. Επίσης προσελκύουν κοινό που σε διαφορετική περίπτωση η φιλοξενούσα κοινότητα δεν θα μπορούσε να προσεγγίσει. Η προβολή τους από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και το διαδίκτυο μπορούν να συμβάλλουν στην ενίσχυση των εταιριών που συμμετάσχουν και να αποτελέσουν μία μοναδική ευκαιρία για την προβολή των υπηρεσιών ή των προϊόντων που διαθέτουν (Miller & Bound 2011).

5.1.3.Εκδηλώσεις και εταιρείες start up

Τεράστια σημασίας, ή μάλλον ζωτικής σημασίας για μια start up, είναι η προσέλκυση επιχειρηματικών κεφαλαίων προς την εξέλιξη της και χρήση νέων μέσων για την επιπλέον ανάπτυξη της. Για μια τέτοια επιχείρηση, είναι αναγκαία η επικοινωνία της λειτουργίας και η προώθηση της με πολλούς και συνδυαστικούς τρόπους προβολής της. Για να αναφέρουμε έναν από αυτούς θα χρειαστεί να επισημανθεί η συμμετοχή σε εκδηλώσεις, οι οποίες θα αποτελέσουν ένα σημείο για να γίνει συνάντηση ανάμεσα σε άτομα, που στο μέλλον μπορεί να εκδηλώσουν ενδιαφέρον για συνεργασία. Από αυτήν την συνάντηση είναι πιθανόν να αποκτήσουν οι νέοι επιχειρηματίες και άλλες ιδέες για την ανάπτυξη καινοτομιών, ή και πολύ χρήσιμες πληροφορίες για την αγορά (Brown, 2009).

Ο λόγος για τον οποίο οι νεοφυείς επιχειρήσεις παίρνουν μέρος σε τέτοιες εκδηλώσεις είναι για να έρθουν κοντά μεταξύ τους, επαγγελματίες, που πιθανόν να αναπτύξουν μια πολύ καλή συνεργασία, αλλά και νεαροί επιχειρηματίες, να αποκτήσουν ένα κύκλο γνωριμιών, που σε άλλη περίπτωση δεν θα γνώριζαν. Επίσης, σε μια περίοδο, που μπορεί η start up μπορεί να μην έχει οργανώσει το δικό της πλάνο με ακριβές σύστημα, η συμμετοχή σε εκδηλώσεις είναι μια ευκαιρία να κατανοήσει τον ανταγωνισμό και να κάνει έρευνα αγοράς. Αν, μάλιστα, πρόκειται για νεοφυή επιχείρηση με πολύ ταχύ ρυθμό ανάπτυξης, είναι εφικτή και η εύρεση επενδυτών και πρόσληψη μεγάλου χρηματικού κεφαλαίου προς αξιοποίηση της

ακόμα καλύτερης λειτουργίας με βάση την καινοτομία. Αυτό μπορεί να γίνει μέσω της προώθησης των προϊόντων τους και την κατάλληλη επικοινωνία τους, που θα έχει ως αποτέλεσμα την λαβή θετικών σχολίων και την συγκέντρωση του ενδιαφέροντος των επενδυτών (Παπαδάκης, 2007).

Στην Ελλάδα υπάρχουν επίσης τέτοιες εκδηλώσεις. Οι εκδηλώσεις Open coffee και το Πανόραμα Επιχειρηματικότητας και Σταδιοδρομίας. Το Open Coffee είναι μία δράση προώθησης της νεανικής επιχειρηματικότητας που επιθυμεί να αποτελέσει σημείο αναφοράς για την κάλυψη των εξελίξεων στα ελληνικά start-ups. Διοργανώνει περιοδικές ανοικτές συναντήσεις των φίλων και δημοσιεύει άρθρα με κεντρικό στόχο την παρουσίαση υφιστάμενων νέων ελληνικών προσπαθειών στο e-business υπό την οπτική του start-upping και της καινοτομίας. Στα πλαίσια όμως αυτά έχει δημιουργήσει τον επενδυτικό φορέα Openfund ο οποίος μέσω μιας περιοδικής διαδικασίας επιλογής επενδυτικών προτάσεων για e-business, διασυνδέει επενδυτές με start-ups. Αντίστοιχα το Πανόραμα Επιχειρηματικότητας και Σταδιοδρομίας είναι το μεγαλύτερο πολυσυνέδριο σε θέματα επαγγελματικού προσανατολισμού και επιχειρηματικότητας των νέων. Απευθύνεται σε νέες και νέους κυρίως 18-35 ετών, ανεξαρτήτως εκπαιδευτικής κατεύθυνσης. Θα πραγματοποιηθεί για 9η φορά με τη συμμετοχή περίπου διακόσοι πενήντα διακεκριμένων εισηγητών και τη στήριξη των πλέον αξιόλογων επιχειρήσεων.

Ο βασικός στόχος του Πανοράματος ήταν και είναι να ενημερώσει τους νέους, μέσα από workshop, από ενενήντα εισηγήσεις, “Meet the Executives”, παρουσιάσεις και συζητήσεις χωρίς ατζέντα σχετικά με τις τάσεις, τις επαγγελματικές επιλογές και προοπτικές που προσφέρουν περίπου είκοσι μία τομείς και κλάδοι της οικονομίας προκειμένου να επιλέξουν τη βέλτιστη πορεία ως στελέχη επιχειρήσεων και ως επιχειρηματίες.²⁷

Για να είναι επικερδής η συμμετοχή της start up σε τέτοιες εκδηλώσεις, πρέπει ο επιχειρηματίας να λάβει το γεγονός ως μια σημαντική στιγμή και να την αξιοποιήσει προς όφελος της επιχείρησης. Τέτοιες κοινωνικές ομάδες αποτελούν έναν τομέα υποστήριξης της επιχειρηματικότητας και αποδεικνύουν ότι υπάρχει ένα υγιές οικοσύστημα για τις νεοφυείς επιχειρήσεις, που θα τις βοηθήσει να αναπτυχθούν και να εξελίξουν την δραστηριότητα τους, έλκοντας επενδυτές και συνεργάτες, που θα τις χρηματοδοτήσουν.

---

²⁷ Panorama.gr, 2020

ΠΡΟΣΔΟΚΩΜΕΝΑ ΟΦΕΛΗ ΓΙΑ ΤΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ

Η συμμετοχή των εταιριών σε τέτοιες εκδηλώσεις τους δίνει την δυνατότητα να επιδιώξουν τα ακόλουθα:

- Την γνωστοποίηση του προϊόντος – υπηρεσίας
- Απόκτηση συγκεκριμένης ταυτότητας του προϊόντος
- Επικοινωνία με τον καταναλωτή – χρήστη για γνωστοποίηση των συγκεκριμένων πλεονεκτημάτων
- Προβολή – προώθηση του προκείμενου να πείσει τον καταναλωτή ότι το συγκεκριμένο προϊόν – υπηρεσία καλύπτει συγκεκριμένες ανάγκες
- Εύρεση επενδυτών
- Networking
- Connection

Η συμμετοχή σε ένα τέτοιο event γίνεται με την μορφή της διαφήμισης, της χορηγίας είτε λαμβάνοντας μέρος σε μία έκθεση , συνέδριο, forum ή οργανώνοντας ένα τέτοιο startup event. Μία τέτοια συμμετοχή αφυπνίζει και κεντρίζει το ενδιαφέρον εν δυνάμει αγοραστών. Όπως έχουμε ήδη στην υπάρχουσα ενότητα οι εταιρίες επιδιώκουν την καλλιέργεια των σχέσεων με τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης, το αγοραστικό κοινό, το επενδυτικό κοινό και την φιλοξενούσα κοινότητα. Παρακολουθούν τον ανταγωνισμό, δημιουργούν θετική δημοσιότητα, έρχονται σε επαφή με το κοινό και παρατηρούν αντιδράσεις των καταναλωτών, αυξάνουν τις πωλήσεις τους.

5.1.4. Κοινωνικές ομάδες και οργανώσεις υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας

Οι οργανώσεις και οι κοινωνικές ομάδες υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας επιδιώκουν να προάγουν το μοντέλο επιχειρηματικότητας των start ups, το οποίο έχοντας κυριότερα χαρακτηριστικά την ταχεία ανάπτυξη και την καινοτομία όπου μπορεί να συνεισφέρει καθοριστικά τόσο στη μαζική δημιουργία νέων αλλά και

ποιοτικών θέσεων εργασίας όσο και στη συνολικότερη ανάπτυξη της οικονομίας. Αυτά λειτουργούν ως σημεία γνώσης για τις start up και παρέχουν χρήσιμα εργαλεία και πληροφορίες που βοηθούν στην ανάπτυξη των start ups. Στόχος τους είναι να αποτελέσουν πυρήνες επικοινωνίας και δικτύωσης διευκολύνοντας έτσι την αλληλεπίδραση μεταξύ των start up και του οικοσυστήματός τους. Πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα αποτελούν οι ομάδες London Tech Meetup, Minibar, στο Λονδίνο. Η παρουσία κοινωνικών ομάδων και οργανώσεων υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας είναι ένδειξη ενός υγιούς τοπικού οικοσυστήματος start ups (Miller & Bound, 2011).

Οι οργανώσεις και οι κοινωνικές ομάδες υποστήριξης επιχειρηματικότητας και καινοτομίας επιδιώκουν να προάγουν το μοντέλο επιχειρηματικότητας των Startups στην Ελλάδα, το οποίο έχοντας χαρακτηριστικά καινοτομίας και ταχείας ανάπτυξης μπορεί να συνεισφέρει καθοριστικά στη συνολικότερη ανάπτυξη της οικονομίας, στη μαζική δημιουργία νέων και ποιοτικών θέσεων εργασίας (Hellenic Startup Association, 2011). Επιπλέον, επιχειρούν να καταγράψουν το ελληνικό οικοσύστημα των Start ups και να εντοπίσουν τη συμβολή τους στη μακροπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδας και στην δημιουργία θέσεων εργασίας. Στόχος τους, είναι να αποτελέσουν κέντρα γνώσης και δικτύωσης για να ενισχύσουν τους νέους επιχειρηματίες στο έργο τους και να βοηθήσουν το οικοσύστημα των Startup επιχειρήσεων

Παρακάτω παρουσιάζονται οι οργανώσεις υποστήριξης και οι κοινωνικές ομάδες επιχειρηματικότητας και καινοτομίας που δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα.

- Greek Startup Manifesto
- Startup students community
- Ginetai
- European startup initiative
- Global Shapers Community
- The Hellenic Initiative
- MIT Enterprise Forum Greece
- Entrepreneurs' Organization Greece
- iDea
- Industry Disruptors-Game Changers

- Κέντρο Προώθησης Νεανικής Επιχειρηματικότητας & Τεχνολογίας
- Reload Greece
- Νεανική Επιχειρηματικότητα
- Σύλλογο νεανικής επιχειρηματικότητας Χανίων
- Repower Greece
- EIT ICT Labs
- Νεολαία του Πολίτη Διαγωνισμός Επιχειρηματικότητας
- Smart Living Challenge
- Tech All Stars
- CANVAS - Debating Business Ideas
- Ελληνικός Σύνδεσμος Νέων Επιχειρηματιών Αθηνών-Πειραιώς & Περιχώρων
- Ελληνική Ένωση Νεοφυών Επιχειρήσεων
- Ελληνική Ομοσπονδία Νεανικών Επιχειρήσεων
- THESSALONIKI TECH COMMUNITY
- TEDx Rising Stars
- Stelios Award
- TEDxAthens Challenge
- Startup Genome
- Greek startup map
- Global Entrepreneurship Week Greece
- Social Business Excellence Awards
- Excellence in Innovation & Entrepreneurship Awards
- The Hellenic Initiative
- Η Ελλάδα Καινοτομεί
- I-bank
- Blue Growth Piraeus
- Ekinisilab
- BeatIT
- TEDxAUEB Students Act
- Creative Business Cup
- ΣΦΕΕ Innovation Project
- InnoApps Huawei App Developer European Challenge

- European Youth Award 2014
- BBVA Open Talent

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

6.1. Σκοπός της έρευνας

Η παρούσα έρευνα έχει ως σκοπό τη διερεύνηση των εννοιών της νεανικής επιχειρηματικότητας. Στόχος της είναι να μελετηθούν και να κατανοηθούν οι αντιλήψεις και οι στάσεις των νέων ως προς την επιχειρηματικότητα, οι παράγοντες που διαμορφώνουν τις επιχειρηματικές τους προθέσεις και τα εμπόδια που αναχαιτίζουν αυτές. Αυτή η ανάλυση των αντικειμενικών συνθηκών που σχετίζονται με την ανάληψη επιχειρηματικής δράσης από νέους επιτρέπει το σχεδιασμό εύστοχων πολιτικών υποστήριξης της νεανικής επιχειρηματικότητας στην Ελλάδα.

6.1.2. Στόχοι της έρευνας

Στόχοι της παρούσας έρευνας είναι να καταγραφούν και να αναλυθούν από την οπτική των νέων οι παρακάτω παράγοντες:

- Κατά πόσο ο όρος 'επιχειρείν' είναι ελκυστικός
- Οι προσωπικοί και κοινωνικοί παράγοντες που διαμορφώνουν τις επιχειρηματικές προθέσεις τους
- Τα ισχυρότερα εμπόδια που αντιλαμβάνονται στην προσπάθεια τους να ξεκινήσουν και να στήσουν μια νέα επιχείρηση

6.2. Μεθοδολογία

Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία είναι ποιοτική και, συγκεκριμένα, το εργαλείο της προσωπικής ημι-δομημένης συνέντευξης. Επιλέχθηκε, διότι μέσω των ερωτήσεων ο συμμετέχων μπορεί να εκφράσει τις εμπειρίες και τις απόψεις του, χωρίς να περιορίζεται από δοθείσες επιλογές και τις απόψεις του ερευνητή (Ισαρη, Φ. & Πούρκος, Μ. 2015). Η συγκεκριμένη μέθοδος χρησιμοποιείται, όταν οι ερευνητές θέτουν στους συμμετέχοντες ερωτήσεις γενικές, ανοιχτού τύπου και καταγράφουν τις απαντήσεις τους. Η ποιοτική έρευνα στοχεύει στην κατανόηση και την διερεύνηση σε βάθος των κοινωνικών φαινομένων (Cohen, Manion, Morrison, 2008). Με την ποιοτική έρευνα ο ερευνητής απαντάει σε βασικά ερωτήματα των φαινομένων αυτών. Η προσέγγιση αυτή αποτελεί μια κατά βάση διερευνητική μέθοδο. Με την ποιοτική έρευνα έχουμε την δυνατότητα να ερευνήσουμε σε βάθος αναπαραστάσεις, αντιλήψεις, στάσεις και κίνητρα. Επίσης,

δίνεται η δυνατότητα για διευκρινίσεις, όταν οι απαντήσεις των ατόμων δεν είναι κατανοητές ή σαφείς.

Από την άλλη, στις προσωπικές συνεντεύξεις η κοινωνική πραγματικότητα διαμορφώνεται μέσα από τα νοήματα που αποδίδουν τα υποκείμενα τόσο στη δική τους συμπεριφορά και όσο και στη συμπεριφορά άλλων, ενώ υπάρχει και ο κίνδυνος οι απαντήσεις να επηρεάζονται από την παρουσία του ερευνητή. Ο συμμετέχων στην έρευνα ενημερώθηκε λεπτομερώς για το σκοπό της μελέτης, όπως επίσης και για τα ηθικά ζητήματα που προστατεύονται σε κάθε επιστημονική μελέτη. Τα ηθικά αυτά ζητήματα αφορούν την αποχή από πρακτικές εξαπάτησης, από τη χρήση ανήθικων πρακτικών συνέντευξης και από την ανακοίνωση των πληροφοριών σε τρίτους. Επιπλέον, δόθηκε διαβεβαίωση για την τήρηση της εμπιστευτικότητας.

Η συνέντευξη διενεργήθηκε με βίντεο-κλήση με χρήση κινητού τηλεφώνου γεγονός που προκάλεσε κάποια προβλήματα στον ειρμό των σκέψεων και επομένως και των απαντήσεών, λόγω των συχνών διακοπών για την αντιμετώπιση ζητημάτων που ανέκυπταν κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Οι ερωτήσεις και οι απαντήσεις της συνέντευξης παρατίθενται στο παράρτημα.

Οι απαντήσεις καταγράφηκαν σε χειρόγραφες σημειώσεις και στην συνέχεια παρατίθενται ο σχολιασμός τους.

6.2.1. Δείγμα

Κατόπιν αναζήτησης των νεοφυών επιχειρήσεων στην ευρύτερη περιοχή της Δυτικής Ελλάδας, παραθέτω εν συνεχεία τις έντεκα startup εταιρείες:

Τίτλο Εταιρείας - Δραστηριοποίηση	Έδρα	Έτος ίδρυσης
Gaia robotics: γεωργία ακριβείας μέσω τηλεπισκόπησης και γεωπληροφορικής	Πάτρα	2017
Coffeco: Μετατροπή απορριμμάτων καφέ σε τρόφιμα, καλλυντικά και έπιπλα.	Πάτρα	2018
Liofyllo: Μια Startup με κοινωνικό και περιβαλλοντικό αντίκτυπο	Πάτρα	2018
KYTION: Γεωργία Ακριβείας με τη βοήθεια ενός ρομπότ	Πάτρα	2019
Fisea: είναι μία πλατφόρμα παροχής ολοκληρωμένων αλιευτικών εκδρομών	Πάτρα	2020
SaMMY: Η startup από την Πάτρα που συνδέει τις μαρίνες με τα σκάφη αναψυχής μέσω Ίντερνετ	Πάτρα	2016
TOBEA & SEATRAC	Πάτρα	2012
PHEE: δημιουργία οικολογικών προϊόντων	Πάτρα	2017
Playn : εφαρμογή που απευθύνεται στους ανθρώπους που αγαπούν τον αθλητισμό	Πάτρα	2017
Βότανα Πελοποννήσου: ελληνικά αρωματικά και φαρμακευτικά βότανα.	Πάτρα	2017
παιδιά στην κουζίνα!. εκπαιδευτικά προγράμματα μαγειρικής και καλής διατροφής	Πάτρα	2017

Δεδομένης της επικρατούσας κατάστασης, λόγω πανδημίας, και ως εκ τούτου των

δυσκολιών στην επαγγελματική ζωή των εκπροσώπων εταιρειών, κατέστη αδύνατη η επικοινωνία μαζί τους, για συμμετοχή στην έρευνα.

Μόνο η εταιρεία Fisea ανταποκρίθηκε θετικά για συμμετοχή στην έρευνα που επιχείρησα να υλοποιήσω και ειδικότερα ο ένας εκ των δύο ιδρυτών της και γενικός μάνατζερ, όπου κλήθηκε να απαντήσει σε ένα σύνολο ερωτήσεων σχετικά με την δική του αντίληψη του όρου επιχειρείν, πιθανές δυσκολίες που αντιμετώπισε, την λήψη κονδυλίων, των οραμάτων του καθώς και των μελλοντικών στόχων του.

6.2.2. Περιορισμοί έρευνας

Ως περιορισμοί της συγκεκριμένης έρευνας θα μπορούσαν να υπογραμμιστούν τα εξής: η αναζήτηση και η εύρεση των ιδρυτών τέτοιων εταιριών καθίσταται αρκετά δύσκολη διότι δεν υπάρχουν ακόμη επίσημες βάσεις δεδομένων ούτε και στο αρμόδιο υπουργείο, η διαδικασία συλλογής δεδομένων της συνέντευξης έγιναν μέσω συγκεκριμένων ερωτήσεων που δημιουργήθηκαν από τον ερευνητή με βάση το θεωρητικό σκέλος της εργασίας. Έτσι οι απαντήσεις που δόθηκαν εξαρτώνται από το βαθμό ειλικρίνειας του κάθε ερωτώμενου. Αυτό σημαίνει ότι είναι πιθανό να παρέχονται παραπλανητικά δεδομένα υπό την επίδραση και την πίεση που ασκεί ο ερευνητής, καθώς ζητά πληροφορίες που σχετίζονται με τη ζωή και το επάγγελμα του συμμετέχοντος.

6.2.3. Εργαλεία συλλογής δεδομένων

Ως εργαλεία χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις ξεχωριστά για κάθε μεταβλητή, αφού προσαρμόστηκαν κατάλληλα στα δεδομένα της παρούσας εργασίας. Η επιλογή της συγκεκριμένης μεθόδου συλλογής δεδομένων αποδίδεται στο ότι είναι ανεπηρέαστα από τους ερευνητές, ο ερωτώμενος δύναται να εκφραστεί ελεύθερα και, τα δεδομένα αναλύονται με τυποποιημένο τρόπο. Οι ερωτήσεις χρησιμοποιήθηκαν αυτούσιες και προσαρμόστηκαν για τους σκοπούς της έρευνας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΔΕΔΟΜΕΝΩΝ

Στα πλαίσια της έρευνας και μετά τις πολλές δυσκολίες που αντιμετώπισα για να μπορέσω να καταγράψω τις εταιρίες που εντάσσονται στην νεανική επιχειρηματικότητα επέλεξα να κάνω την έρευνα μου στην εταιρία Fisea για συγκεκριμένους λόγους. Οι λόγοι που με έκαναν να επιλέξω αυτή την εταιρεία ήταν διότι συστάθηκε το 2020 από δυο νέα παιδιά που μόλις είχαν αποφοιτήσει από το πανεπιστήμιο, ασχολούνταν με τον τουρισμό όπου είναι ο χώρος που θα ήθελα να ενταχθώ για εργασία, λατρεύουν την θάλασσα και τα ταξίδια και με μία γρήγορη ματιά στο site της εταιρίας αμέσως κανείς θα καταλάβει την "φρεσκάδα" που αποπνέει.

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΡΩΤΗΣΗ 1.

Μπορείτε να μας πείτε πώς ξεκινήσατε την επιχείρησή σας; Τι σας ώθησε ώστε να δραστηριοποιηθείτε επιχειρηματικά (κίνητρο) ; Τι σημαίνει για εσάς ο όρος επιχειρείν;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Η ιδέα προήλθε στα πλαίσια ενός Hachathon που διοργανώθηκε από το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών στα πλαίσια ενός προγράμματος ανάπτυξης λύσεων για την γαλάζια ανάπτυξη. Η καινοτομία της ιδέας και το γεγονός ότι μου δινόταν η ευκαιρία να ασχοληθώ με την επιχειρηματικότητα μέσω αυτής ήταν ένα σημαντικό κίνητρο που με ώθησε το να συνεχίσω να δουλεύω πάνω σε αυτό το τομέα. Ο κλάδος του επιχειρείν είναι ένας κλάδος με πολύ αβεβαιότητα και άγχος αλλά παράλληλα με πολύ μεγάλες συγκινήσεις σε όλα τα επίπεδα»

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Στην συγκεκριμένη απάντηση μπορεί κάποιος αμέσως να καταλάβει πως το επιχειρηματικό του ερέθισμα προήλθε στα πλαίσια ενός Hachathon που διοργανώθηκε από το Επιστημονικό Πάρκο Πατρών στα πλαίσια ενός προγράμματος ανάπτυξης λύσεων για την γαλάζια ανάπτυξη. Η καινοτομία της ιδέας και το γεγονός ότι του δινόταν η ευκαιρία να ασχοληθεί με την επιχειρηματικότητα μέσω αυτής ήταν ένα σημαντικό κίνητρο που τον ώθησε στο να συνεχίσει να δουλεύει πάνω σε αυτό το τομέα και εδώ γίνεται πιο αισθητό ότι οι νέοι περισσότερο από ποτέ ψάχνονται σήμερα από μόνοι τους και είναι άμεσα συνδεδεμένοι με προγράμματα ανάπτυξης

και στήριξης παρακολουθώντας ημερίδες, συνέδρια και διάφορα αντίστοιχα forums. Ο όρος επιχειρείν συνοδεύεται όπως είδαμε στην θεωρητική προσέγγιση της εργασίας από αβεβαιότητα και άγχος.

ΕΡΩΤΗΣΗ 2.

Ποιοι ήταν οι καθοριστικοί παράγοντες τις δικής σας επιχειρηματικής δραστηριότητας που θεωρήσατε ως ευκαιρία; Τι εμπόδια συναντήσατε; (ευκαιρία-κίνδυνοι)

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

« Ευκαιρία σίγουρα αποτέλεσε το γεγονός ότι δεν είχα να χάσω τίποτα λόγω του νεαρού της ηλικίας μου. Η έλλειψη εμπειρίας και ειδίκευσης σε αυτό τον κλάδο είναι ξεκάθαρα ο μεγαλύτερος κίνδυνος που αντιμετωπίζει ένας νέος επιχειρηματίας».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Με βάση τα λεγόμενα του συνεντευξιαζόμενου μου και μετά από την μεγάλη προσωπική έρευνα μου συμπέρανα πως δεν έχει περάσει πολύ καιρός από την εποχή που στην Ελλάδα, η λέξη «επιχειρηματίας» ήταν συνώνυμη με τις λέξεις «καταπιεστής», «απατεώνας» και «αμοραλιστής». Ένεκα της κρίσης, η οποία προήλθε από την επιλογή της κοινωνίας μας να μην παράγει κυρίως συνειδητοποιήσαμε ότι η νεανική επιχειρηματικότητα είναι αυτή που θα κάνει την επανεκκίνηση της οικονομίας και της κοινωνίας ως επακόλουθο. Δυστυχώς, όμως η νεανική επιχειρηματικότητα συχνά χρησιμοποιείται επικοινωνιακά, διότι έχει αποκτήσει θετική εικόνα. Ξεχνάμε όμως ότι το ρίσκο είναι το κύριο συστατικό της επιχειρηματικότητας. Οι νέοι από την φύση τους είναι επιρρεπείς στο να ριψοκινδυνεύσουν αυτό συνδυαστικά με την έλλειψη εμπειρίας μπορεί να αποτελέσει έναν τρομακτικό βαθμό αποτυχίας. Διότι μόλις μία στις τριάντα επιχειρήσεις που δημιουργούνται από άτομα μικρότερα των τριάντα χρόνων θα καταφέρει να ξεπεράσει τα τρία χρόνια λειτουργίας της. Αυτό όμως δεν πρέπει να μας ανησυχεί, αλλά αντιθέτως πρέπει να μας ευχαριστεί! Ο λόγος είναι ότι οι νέοι που θα ξεκινήσουν νωρίς να επιχειρήσουν, δεν έχουν πολλά να χάσουν. Δεν έχουν δημιουργήσει οικογένεια που θα απογοητεύσουν, δεν έχουν την κοινωνική πίεση της αποτυχίας και δεν έχουν πολλά χρήματα να χάσουν. Όμως, διαθέτουν άπλετη όρεξη, πάρα πολύ ελεύθερο χρόνο, ευχέρεια στις νέες τεχνολογία και δημιουργικότητα,

συνεπώς και στην εύρεση πληροφορίας. Η οποιαδήποτε αποτυχία μπορεί να ερμηνευτεί σε εμπειρία έτσι ώστε η δεύτερη, η τρίτη ή ακόμη και η τέταρτη προσπάθεια να είναι αυτή που θα στεφτεί με επιτυχία πραγματοποιώντας ένα όνειρο τους, αλλά και συμβάλλοντας στην οικονομία και την ανάπτυξη της χώρας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 3.

Μετά την έρευνας σας, για την δημιουργία της δικής σας επιχείρησης πείτε μας την γνώμη σας για την νεανική επιχειρηματικότητα.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Στην χώρα μας υπάρχει πληθώρα νέων που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με το επιχειρείν καθώς και πληθώρα προγραμμάτων και μεντόρων που είναι διατεθειμένοι να τους στηρίξουν. Ωστόσο η έλλειψη ρευστότητας που επικρατεί τα πρώτα χρόνια είναι σαφώς ανασταλτικός παράγοντας για πολλούς».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Με βάση την θεωρητική προσέγγιση η απάντηση του συνομιλητή μου είναι άρρηκτα συνδεδεμένη διότι είδαμε πως με βάση τα στοιχεία της Ετήσιας Έκθεσης Επιχειρηματικότητας 2018-2019 είναι αλματώδης η αύξηση των νέων στην Ελλάδα που ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με την επιχειρηματικότητα ότι προτιμούν την υποαπασχόληση και είναι έτοιμοι να πάρουν το ρίσκο. Διότι υπάρχουν πληθώρα από φορείς στήριξης τους. Όπως οι μέντορες όπου επισήμως έχουν κάνει έντονη την παρουσία τους τα τελευταία τέσσερα χρόνια αλλά και άλλοι φορείς όπως το πρόγραμμα στήριξης COSME για τις ΜΜΕ, το « I SEE YOU» (Initiative to Foster Social Entrepreneurship Experience of Youth- European Commission, 2015) παγκοσμίως αλλά και στην Ελλάδα όπως η Γενική γραμματεία νέας γενιάς, οι Θυρίδες Νεανικής Επιχειρηματικότητας, το Παρατηρητήριο νεανικής επιχειρηματικότητας καθώς και πολλά άλλα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 4.

Μέσω ποιων προγραμμάτων στήριξης η επιχειρηματική σας ιδέα έλαβε υπόσταση;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Re-Startup Patras by Pos4Work, Orange Grove Patras, CapsuleT Accelerator»

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Στην συγκριμένη ερώτηση κατάλαβα έντονα την σπουδαιότητα αλλά και την αναγκαιότητα των προγραμμάτων στήριξης των επιχειρηματικών ιδεών όπως: Re-Startup Patras by Pos4Work, Orange Grove Patras γιατί μία ιδέα από την αρχικής της σύλληψη μέχρι και την υλοποίηση της βγαίνοντας στην αγορά εργασίας θα μπορούσε κανείς να το χαρακτηρίσει και Γολγοθά. Αυτά τα προγράμματα έρχονται να στηρίζουν τους νέους, να τους συμβουλεύσουν αλλά και να τους καθοδηγήσουν ούτως ώστε να βγουν στην αγορά εργασίας έχοντας όσον το δυνατόν περισσότερα εφόδια.

ΕΡΩΤΗΣΗ 5.

Έχετε κάποια συμβουλή για το πως κανείς μπορεί να προσελκύσει μεγάλους επενδυτές;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Έτοιμο prototype, ολοκληρωμένο business plan και δυνατή ομάδα είναι τα χαρακτηριστικά που κοιτάνε οι επενδυτές σε μία start up» .

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Αυτό που ψάχνουν κυρίως οι επενδυτές είναι εταιρείες που κάνουν ουσιαστικά κάτι καινοτόμο, το οποίο να έχει δυνατότητες υψηλής προοπτικής ανάπτυξης, δηλαδή να υπάρχει ενδεχόμενο το business model να οδηγήσει σε ανάπτυξη. Ψάχνουν εταιρείες όπου δίνουν μεγάλη βάση στην ομάδα, να έχουν διεθνή προσανατολισμό και να καταλαβαίνουν ότι τα πάντα είναι πιθανότητες και υποθέσεις όπου μπορούν να ανατραπούν και ας θεωρούνται δεδομένα. Ομάδες που έχουν την νοοτροπία και τις δεξιότητες για να νικήσουν.

Στην κατηγορία των startups υπάρχει αβεβαιότητα, στην πραγματικότητα όμως τα πράγματα σπάνια θα εξελιχθούν όπως τα έχεις φανταστεί. Το business plan (επιχειρηματικό σχέδιο) είναι κάτι απολύτως απαραίτητο, εννοείται πως πρέπει να έχεις πλάνο, επειδή θα ανατραπεί δεν σημαίνει ότι δεν πρέπει να έχεις. Θα έχεις ένα αισιόδοξο, ένα όχι τόσο αισιόδοξο και ένα περίπου στην μέση σενάριο, για τουλάχιστον 18 μήνες, αλλά στο πλάνο που θα κάνεις θα απαντάς σε βασικά

ερωτήματα και θα αναγνωρίζεις τις βασικές υποθέσεις: π.χ., ποια είναι τα πράγματα που πρέπει να ισχύουν, για να μπορέσουμε να αποκτήσουμε αυτού του είδους την αποδοχή προϊόντος από αγορά; Οι επενδυτές κυρίως κοιτάζουν τον βαθμό ικανότητας της ομάδας να αντιληφθεί ότι τα πάντα είναι υποθέσεις και ότι όλα μπορούν να αλλάξουν πολύ γρήγορα. Βαδίζουμε πλέον στη λογική του business modeling, κάνουμε μοντελοποίηση της επιχείρησης, ιεραρχούμε και αναγνωρίζουμε βασικές υποθέσεις, ως προς την επίδραση γεγονότων που μπορεί να ανατρέψουν τις βασικές παραδοχές του επιχειρηματικού μας μοντέλου και αρχίζουμε κάνοντας βήματα για να επιβεβαιώσουμε μία προς μία τις υποθέσεις αυτές.

ΕΡΩΤΗΣΗ 6.

Ποιες ήταν οι σύγχρονες τάσεις και προκλήσεις που αντιμετωπίσατε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Υψηλός ανταγωνισμός, έλλειψη χρηματοδοτικών εργαλείων αλλά και η τεχνολογική εξέλιξη» .

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Πέραν των δυο σημαντικών προκλήσεων και τάσεων που τόνισε ο συνεντευξιαζόμενος που είναι ο υψηλός ανταγωνισμός και η έλλειψη χρηματοδοτικών εργαλείων η συζήτηση περισσότερο αναπτύχθηκε στον καταλυτικό ρόλο στη λήψη στρατηγικών αποφάσεων για το μέλλον των επιχειρήσεων σε όλο τον κόσμο όπου παίζουν, πλέον, οι ψηφιακές τεχνολογίες. Επιχειρήσεις και οργανισμοί, που θα μπορέσουν να ενσωματώσουν και να υλοποιήσουν στις στρατηγικές τους αποφάσεις λειτουργίες ψηφιακά και τεχνολογικά προηγμένες, θα μπορούν να πετύχουν στη σύγχρονη κοινωνία του 21ου αιώνα έτσι ώστε με αυτόν τον τρόπο να χαρακτηριστούν ως “Ίδανικές Επιχειρήσεις”.

Οι Τεχνολογικές Τάσεις του 2019 είναι τα σημαντικότερα σημεία, τα οποία μπορούν να επηρεάσουν τη στρατηγική αλλά και τα αποτελέσματα των επιχειρήσεων. Πρόκειται για σύγχρονες τάσεις, οι οποίες μπορούν να προσφέρουν νέες προκλήσεις και ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις για το επόμενο διάστημα 18 έως 24 μηνών.

Πιο συγκεκριμένα ο “Τεχνολογικός Επαναπροσδιορισμός” σύμφωνα με την έρευνα της εταιρείας, οι στρατηγικές αποφάσεις των εταιρειών συνδέονται άρρηκτα με την τεχνολογία. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα οι επιχειρήσεις να επαναπροσδιορίσουν τους

τρόπους με τους οποίους υιοθετούν και εξελίσσουν τις αποφάσεις τους μέσα από τεχνολογικές λύσεις και ευρήματα.

Μία ακόμη τεχνολογική τάση είναι η “Ψηφιακή Πραγματικότητα”, η οποία αντιπροσωπεύει κυρίως το επόμενο στάδιο της ψηφιακής και της τεχνολογικής επανάστασης των τελευταίων ετών. Το επόμενο σημείο της ψηφιακής πραγματικότητας καθώς και η εξέλιξη της, προϋποθέτει για τις επιχειρήσεις να εστιάζουν πιο λίγο στα νέα τεχνολογικά δεδομένα που μπορεί να προκύψουν στο μέλλον και περισσότερο στην ανάπτυξη στρατηγικών, οι οποίες θα είναι ικανές ούτως ώστε να υιοθετήσουν οποιαδήποτε μελλοντική τεχνολογική εξέλιξη.

ΕΡΩΤΗΣΗ 7.

Ποιες οι πρακτικές βιωσιμότητας που ακολουθείτε;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Μικρή ομάδα, lean operations, προσοχή στον καθορισμό των sales channels και συχνή επικοινωνία με τον λογιστή».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Για την βιωσιμότητα των νεοφυών επιχειρήσεων υπάρχουν εξωτερικοί και εσωτερικοί παράγοντες που την επηρεάζουν. Από την σύλληψη της ιδέας ή τον εντοπισμό μίας ευκαιρίας μέχρι και την δημόσια εγγραφή που μπορεί να πραγματοποιήσει η start up μεσολαβούν μία σειρά καθοριστικών παραγόντων που θα καθορίσουν την βιωσιμότητά της. Έννοιες όπως ελάχιστο βιώσιμο προϊόν, αγορά, ομάδες, φορολογία, χρηματοδότηση και άλλες διαδραματίζουν δεσπόζουσα σημασία στην λειτουργία των επιχειρήσεων αυτών. Έτσι μια νεοφυής επιχείρηση πρέπει πρώτα να βρει ένα business model που αποδίδει όπου το οποίο βεβαίως πρέπει να έχει χαρακτηριστικά βιωσιμότητας

ΕΡΩΤΗΣΗ 8.

Υπάρχουν στοιχεία καινοτομίας και δημιουργικότητας στην δική σας start up; Αν ναι μπορείτε να μας αναφέρετε μερικά εξ αυτών;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Booking Engine, ολοκληρωμένο σύστημα κρατήσεων, παροχή μετεωρολογικών προβλέψεων με SMS, δημιουργία gaming app εκπαιδευτικού χαρακτήρα».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Όπως ήδη μας γνωστοποίησε ο συνεντευξιαζόμενος το στοιχείο της καινοτομίας και της δημιουργικότητας είναι έντονο στην εταιρία όπως: Booking Engine, ολοκληρωμένο σύστημα κρατήσεων, παροχή μετεωρολογικών προβλέψεων με SMS, δημιουργία gaming app εκπαιδευτικού χαρακτήρα, διότι το κυρίαρχο συστατικό της startup φιλοσοφίας δεν είναι άλλο από την καινοτομία! Το κέντρο μίας νεοφυούς επιχείρησης πρέπει να είναι οι καινοτόμες λύσεις που εναρμονίζονται τέλεια με ένα πρωτοποριακό επιχειρηματικό σχέδιο. Αλλιώς, η επιχείρηση δεν θα έχει πολλές ελπίδες ούτως ώστε να εξελιχθεί δυναμικά στο σύγχρονο και ρευστό περιβάλλον της χώρας μας.

ΕΡΩΤΗΣΗ 9.

Ποια είναι η μεγαλύτερη πρόκληση στη διαχείριση μιας start up;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Έλλειψη ρευστότητας και διαχείριση της κρίσεως της πανδημίας».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Σύμφωνα με την πρόσφατη μελέτη που διεξήγαγα οι οικονομικές επιπτώσεις της πανδημίας είναι αρκετά έντονες. Η έλλειψη ρευστότητας αποτελεί γεγονός πως για πρώτη φορά μετά την Μεγάλη Ύφεση του 1929, κάθε χώρα, κάθε κοινωνία και κάθε οικονομία στον κόσμο καλείται να αντιμετωπίσει τις επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία, την απασχόληση, την χρηματοδότηση, το εμπόριο και τις επιχειρήσεις. Τη νέα αυτή πραγματικότητα που φτιάχνεται περιγράφουν σχεδόν όλες οι εκθέσεις που έχουν δημοσιευτεί μέχρι και τώρα από παγκόσμιας εμβέλειας οργανισμούς όπως η Παγκόσμια Τράπεζα, το ΔΝΤ, ο ΟΟΣΑ, το WEF και το Nasdaq.

Η τελευταία Έκθεση Χρηματοοικονομικής Σταθερότητας του ΔΝΤ προβλέπει υψηλή αστάθεια της αγοράς, κατάρρευση των τιμών στα assets που ενέχουν ρίσκο, αντιστροφή των χαρτοφυλακίων και επιδείνωση της ρευστότητας της αγοράς. Αυτές οι χρηματοοικονομικές συνθήκες θα έχουν μεγαλύτερη επίδραση σαφέστερα στο επιχειρηματικό οικοσύστημα σε σχέση με εποχές προ-πανδημίας.

Αντίστοιχα και η Παγκόσμια Τράπεζα προβλέπει μείωση του παγκόσμιου ΑΕΠ κατά 5,2% το 2020, το χειρότερο σενάριο που έχει ζήσει η οικονομία μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο. Ωστόσο πρόσφατη έκθεση του ΟΟΣΑ εκτιμά ότι η ανεργία θα εκτιναχθεί παγκοσμίως κι αναμένει ότι η ανάκαμψη που θα ξεκινήσει στο τέταρτο τρίμηνο του έτους θα είναι τόσο αργή που αρκετές οικονομίες του κόσμου θα χρειαστούν δυο χρόνια τουλάχιστον για να επιστρέψουν στα προ-κορονοϊού επίπεδα.

ΕΡΩΤΗΣΗ 10.

Ποιες πέντε λέξεις ορίζουν την επιχείρησή σας;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Σοβαρότητα, Υπευθυνότητα, Καινοτομία, Επιμονή, Υπομονή».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Με τις πέντε αυτές λέξεις όπου διατύπωσε ο συνεντευξιαζόμενος (Σοβαρότητα, Υπευθυνότητα, Καινοτομία, Επιμονή, Υπομονή) εύκολα μπορεί κάποιος να διαπιστώσει πως έχει έντονα χαρακτηριστικά επιχειρηματικής συνείδησης. Δυστυχώς όμως στην Ελλάδα δεν υπάρχει **επιχειρηματική συνείδηση** ούτε κουλτούρα ρίσκου που απαιτούν οι επιχειρήσεις. Ωστόσο όμως όλοι επιφυλάσσονται πως οι νέα γενιά επιχειρηματιών θα έχουν αναπτύξει το χάρισμα της επιχειρηματικής συνείδησης.

ΕΡΩΤΗΣΗ 11.

Πώς βλέπεται την εταιρεία σας μελλοντικά;

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

«Επέκταση σε γειτονικές χώρες και προσέλκυση επενδυτών είναι αυτή τη στιγμή ένας ρεαλιστικός στόχος που θέλουμε να πιάσουμε».

ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

Με βάση την συζήτηση μας και το επίπεδο που βρίσκεται η εταιρεία οι μελλοντικοί στόχοι σε επέκταση σε γειτονικές χώρες και η προσέλκυση επενδυτών είναι ρεαλιστικοί και σύμφωνα με το business plan της εταιρείας. Η επέκταση σε γειτονικές χώρες είναι ένα δεδομένο που κάθε νεοφυής επιχείρηση μελλοντικά το σχεδιάζει και προσπαθεί να το πραγματοποιήσει. Με την συμμετοχή σε διάφορες εκδηλώσεις forum ημερίδες και σωστή προώθηση η προσέλκυση επενδυτών μπορεί να γίνει πιο εφέτη. Συνέντευξη είναι ένα από τα ερευνητικά εργαλεία τα οποία εφαρμόζονται για την διεξαγωγή των ερευνών. Επειδή όμως τις περισσότερες φορές η εφαρμογή ενός από τα ανωτέρω ερευνητικά εργαλεία δεν φτάνει για τη διερεύνηση μιας κατάστασης ή ενός προβλήματος, εφαρμόζεται κυρίως ένας συνδυασμός τους. Στη συνέντευξη μπορούν να ενταχθούν ερωτήσεις που επιτρέπουν την εμβάθυνση σε μερικές επιμέρους πτυχές του προβλήματος που εξετάζεται. Προσωπικές σκέψεις, στάσεις,

αίτια συμπεριφοράς, ενδοιασμοί, φόβοι, ανασφάλεια είναι μερικά χαρακτηριστικά που εντάσσονται μέσα στις συζητήσεις της συνέντευξης.

Με την ακολουθούσα σύντομη περιγραφή και δόμηση μιας συνέντευξης προσφέρετε συνήθως μίαν ελάχιστη βοήθεια και ένα έναυσμα για μια ουσιαστικότερη ενασχόληση με το συγκεκριμένο μεθοδολογικό εργαλείο. Με την έννοια συνέντευξη εννοούμε την κατάθεση ψυχής στο πλαίσιο της επικοινωνίας και της συνομιλίας δύο ή και περισσότερων ανθρώπων, προκειμένου να αντληθούν οι απαραίτητες πληροφορίες για την προσέγγιση μίας κατάστασης ή και ενός προβλήματος. Στα πλαίσια αυτά συμπερασματικά καταλήγουμε ότι η όλη αίσθηση της συζήτησης έγινε σε φιλικό κλίμα με αίσθηση βοήθειας κ συμβολής όσον το δυνατόν περισσότερο στο εκπαιδευτικό μου έργο και στην υλοποίηση την πτυχιακής μου εργασίας. Ο συνεντευξιαζόμενος ήταν αρκετά δοτικός και κατατοπιστικός για το έργο που αποτελεί ως γενικός διευθυντής κ ιδιοκτήτης της εταιρίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 8^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

8.1. Συμπεράσματα

Με βάση λοιπόν την θεωρητική προσέγγιση και τις βιβλιογραφικές αναφορές συμπεράναμε ότι η έννοια της οικονομικής ανάπτυξης είναι μια διαδικασία που οδηγεί σε συνεχή αύξηση του επιπέδου διαβίωσης και συνοδεύεται από σταδιακή βελτίωση και ωρίμανση των οικονομικών, κοινωνικών και πολιτικών διαρθρώσεων μιας αναπτυσσόμενης και υπανάπτυκτης οικονομίας. Περιλαμβάνει ωστόσο βελτιώσεις στη σκέψη, σε δεξιότητες και τις συνήθειες των οικονομούντων ατόμων, στις μεθόδους παραγωγής υπηρεσιών και αγαθών, στο πολιτικό και κοινωνικό περίγυρο, στο σύστημα παιδείας, ασφάλισης και υγείας, ενώ παράλληλα περιλαμβάνει μεταβολές στο φυσικό περιβάλλον όπου εργάζεται και ζει ο άνθρωπος. Επιπρόσθετα έχει απασχολήσει πλήθος μελετητών και ερευνητών από τότε που ο άνθρωπος αποτέλεσε μέρος οργανωμένων κοινωνιών στόχος των οποίων είναι η διατήρηση της διαρθρωτικής τους δομής σε κάθε επίπεδο, μέσω της συμβίωσης των ατόμων σε ένα κοινό σύστημα κανόνων και αξιών. Ιδιαίτερο ερευνητικό ενδιαφέρον αποδόθηκε στην έννοια αυτή κατά την μεταπολεμική περίοδο, οπότε αναδύθηκε ως προβληματισμός λόγω της ανάγκης ανοικοδόμησης της Ευρώπης καθώς η ανάγκη για βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των νέων χωρών σε αντίθεση με την «ηγεμονική Αμερική» κρίθηκε επιτακτική. Εμφανής έγινε έτσι ο διαχωρισμός μεταξύ αναπτυγμένων-αναπτυσσόμενων χωρών. Συνεπώς ως απόρροια των κοινωνικό-πολιτικών συνθηκών αναπτύχθηκαν διάφορες οικονομικές θεωρίες που επεδίωξαν να απαντήσουν στο πώς και το γιατί κάποιες χώρες «αναπτύσσονται» έναντι άλλων. Με το πέρασμα των χρόνων δημιουργήθηκαν επίσης διεθνείς οργανισμοί που ασχολούνται με το οικονομικό προφίλ χωρών και ζητήματα ανάπτυξης. Μέσα από τις οικονομικές θεωρίες αναδείχθηκε η τεράστια σημασία του «επιχειρείν». Υπό το πρίσμα της επιχειρηματικότητας, οι επιχειρήσεις συμβάλουν στην ανάπτυξη και εξέλιξη της οικονομίας διότι πέρα από το γεγονός ότι προσφέρουν έσοδα στον κρατικό προϋπολογισμό, δημιουργούν θέσεις εργασίας, απελευθερώνουν το δυναμισμό του ατόμου που οδηγεί στην ικανοποίηση αναγκών, λειτουργούν ως παράγοντες ανταγωνιστικότητας, συμβάλουν στο άνοιγμα νέων αγορών και στην ενίσχυση παράλληλα της κοινωνικής συνοχής και προσελκύουν ακόμη Ξένες Άμεσες Επενδύσεις. Η επιχειρηματικότητα λοιπόν ως μηχανισμός οικονομικής ανάπτυξης εγκαταλείπει με το πέρασμα των χρόνων τις μεγάλες βιομηχανίες, που αν και

οδήγησαν στην άνθιση του εμπορίου, έρχονται να αντικατασταθούν από Μικρομεσαίες πλέον Επιχειρήσεις στις οποίες καταλυτικό ρόλο διαδραματίζει ο επιχειρηματίας. Επιπλέον η επιχειρηματικότητα στη σημερινή της μορφή έχει συνδεθεί με το στοιχείο της καινοτομίας που προέκυψε ως ανάγκη λόγω της ραγδαίας τεχνολογικής προόδου. Για να επιβιώσει μια επιχείρηση καλείται να προσαρμοστεί στις οικονομικές αλλαγές και ταυτόχρονα να ικανοποιήσει τις ανθρώπινες ανάγκες ενώ βρίσκεται σε συνεχή αλληλεπίδραση με το περιβάλλον στο οποίο λειτουργεί, αναπτύσσοντας κοινωνική και οικολογική συνείδηση. Ο παγκόσμιος ανταγωνισμός, η οικονομική κρίση αλλά και οι πολιτικές αστάθειες στην Ευρωζώνη οδήγησαν στη διαμόρφωση στρατηγικών μοντέλων που υπογραμμίζουν την ανάπτυξη της επιχειρηματικής κουλτούρας για ένα ζωτικό οικονομικό περιβάλλον. Η οικονομική ανάπτυξη θα πρέπει να έχει τρία χαρακτηριστικά: να είναι έξυπνη βασισμένη δηλαδή στη γνώση και την καινοτομία, διατηρήσιμη αποδοτική ως προς τους πόρους, πράσινη και πιο ανταγωνιστική και χωρίς αποκλεισμούς αύξηση της εργασίας που αποβλέπει στην κοινωνική συνοχή, ενώ εργαλείο για την επίτευξη του μακροπρόθεσμου αυτού στόχου θα αποτελέσει η επιχειρηματικότητα.

Θα ήθελα να τονίσω ότι το μοντέλο των νεοφυών επιχειρήσεων χαρακτηρίζεται για την καινοτομία και τους ραγδαίους ρυθμούς ανάπτυξης. Έτσι μία start up εταιρία για να καταφέρει να αναπτυχθεί, εδραιωθεί και να οδηγηθεί σε νέες αγορές θα πρέπει και όλες οι διαδικασίες σύστασης, εύρεσης χρηματοδότησης, ανάπτυξης να χαρακτηρίζονται από απλουστευμένες διαδικασίες που προσφέρουν την δυνατότητα της γρήγορης ετοιμότητας. Επομένως με βάση την βιβλιογραφία, τα αποτελέσματα και συμπεράσματα της έρευνας, παραθέτω τις παρακάτω προτάσεις:

Ελληνικό κράτος οικονομικό και πολιτικό περιβάλλον.

- Διευκόλυνση διαδικασιών σύστασης νέων επιχειρήσεων
- Μείωση της Γραφειοκρατίας
- Πιο φιλικό το ελληνικό κράτος προς την νεανική επιχειρηματικότητα
- Κίνητρα για την πρόσληψη προσωπικού ειδικά τα πρώτα έτη λειτουργίας
- Ύπαρξη ουσιαστικών δομών υποστήριξης νεανικής επιχειρηματικότητάς
- Δημιουργία σταθερού πολιτικού και οικονομικού περιβάλλοντος

- Μείωση της φορολογίας και ασφαλιστικών εισφορών ειδικά τα πρώτα έτη λειτουργίας της
- Δυσμενές οικονομικό περιβάλλον και οικονομική κρίση

Χρηματοδότηση

- Ενίσχυσης της χρηματοδότησης των νεοφυών επιχειρήσεων τόσο από κρατικούς αλλά και ιδιωτικούς φορείς.
- Βελτίωση της πληροφόρησης από τα οικοσυστήματα για τις πηγές χρηματοδότησης για διευκόλυνση της εύρεσης χρηματοδότησης και πρόσβασης σε αυτές.
- Είναι αναγκαίο να γίνουν συστηματικότερες προσπάθειες και να επεκταθεί η χρήση έξυπνων χρηματοδοτικών εργαλείων και σε κλάδους που η χώρα διαθέτει ευκαιρίες για επιχειρηματική δράση και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα. Επιπλέον πρέπει να αναδειχθούν τα επιτυχημένα παραδείγματα επιχειρηματιών έτσι ώστε να λειτουργήσουν σαν πρότυπα και να υποστηριχθούν ενεργά οι εταιρείες που έχουν τις προϋποθέσεις για δημιουργία και ανάπτυξη θέσεων εργασίας.

Πανεπιστήμια

Περισσότερη διασύνδεση των Πανεπιστημίων με τις νεοφυείς επιχειρήσεις και γενικά με την νεανική επιχειρηματικότητα. Επίσης την δημιουργία ενός ενιαίου οικοσυστήματος για ενίσχυση της αλληλοϋποστήριξης και ανταλλαγή πληροφοριών και γνώσεων μεταξύ τους. Πιο συγκεκριμένα να δημιουργηθεί στην Ελλάδα ένα δυνατό επιχειρηματικό οικοσύστημα που θα βοηθήσει την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και πληροφορίας στην υποστήριξη και ελάττωση των χρονικών καθυστερήσεων μέσω από την δημιουργία ενός χώρου που θα είναι όλες οι Startup συγκεντρωμένες. Κλείνοντας, θα πρότεινα την ενίσχυση του ελληνικού οικοσυστήματος τόσο από κρατικούς και ιδιωτικούς φορείς όσο και από την ίδια την κοινωνία

8.2. Προτάσεις για μελλοντική ανάλυση

Οι νεοφυείς επιχειρήσεις αποτελούν ένα καινοτόμο μοντέλο επιχειρηματικότητας και εξαιτίας των λίγων χρόνων που έχει κάνει την παρουσία της στην Ελλάδα και των περιορισμένων ερευνών που έχουν πραγματοποιηθεί θα πρέπει να διεξαχθούν μελλοντικές έρευνες εφόσον αναπτύσσονται. Στην παρούσα εργασία ο στόχος ήταν στην αναφορά της νεανικής επιχειρηματικότητας. Η μέθοδος που χρησιμοποιήθηκε στην παρούσα εργασία είναι διερευνητική και θα ήταν σκόπιμο να συνδυαστεί με

άλλες μεθόδους ποσοτικής έρευνας από την οπτική έμπειρων πλέον επιχειρηματιών. Μια μελλοντική διερεύνηση που θα ήταν καλό να πραγματοποιηθεί θα ήταν η αναζήτηση ιδρυτών που έχουν ιδρύσει στο παρελθόν νεοφυών επιχειρήσεων και έχουν αποτύχει ή έχουν σταματήσει στα πρώτα βήματα για να συλλεχθούν περισσότεροι και σε βάθος οι λόγοι που αυτής της μορφής επιχειρηματικά μοντέλα αποτυγχάνουν ειδικά στο ελληνικό οικοσύστημα. Όμως αποτελεί μια χρονοβόρα έρευνα , καθώς δεν υπάρχει ένα ενιαίο μητρώο αυτών και ιδιαίτερα αυτών που έχουν αποτύχει. Στην συγκεκριμένη έρευνα δεν έχουν συγκεντρωθεί τέτοιοι ιδρυτές ωστόσο μπορεί να αποτελέσει εναρκτήριο λάκτισμα. Επιπλέον ένα πολύ καλό θέμα για μελλοντική διερεύνηση είναι οι αρνητικές επιπτώσεις των Capital controls στην νεοφυής επιχειρηματικότητα αλλά και τις διερεύνησής του θετικού αναπτυξιακού ρυθμού της ίδρυσης των νεοφυών επιχειρήσεων τα τελευταία χρόνια. Εν κατακλείδι αυτό που θα ήταν πραγματικά χρήσιμο και για τις ίδιες τις νεοφυείς επιχειρήσεις και για το ελληνικό κράτος θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμο η δημιουργία ενός μητρώου καταγραφής των ελληνικών νεοφυών επιχειρήσεων αλλά και των δομών στήριξής τους

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΗ

Επιχειρηματικότητα [Οδηγός Επαγγελματικού Προσανατολισμού] Ανακτήθηκε από:
<http://docplayer.gr/6322212-Odigos-epiheirimatikotitas.html>

ΙΟΒΕ. (2018-2019). ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

Ίσαρη, Φ., Πούρκος, Μ., (2015). *Ποιοτική Μεθοδολογία Έρευνας*. Αθήνα:
ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ.

Κορρές, Γ.(2015). *Επιχειρηματικότητα και Ανάπτυξη*

Κυρκιλής, Δ. (2010). *Άμεσες Ξένες Επενδύσεις* Αθήνα: Εκδ. Κριτική

Κωνσταντόπουλος, Α.Μ. (2005). *Τελετές Και Αρχαία Ελληνική Λατρεία*. Αρχαία
Ελληνική Λατρεία. Ανακτήθηκε από: www.theogonia.gr/latreia.htm.

Μαραβέγιας, Ν.(2012). *Επιχειρηματικότητα και καινοτομία: Από την θεωρία στην
πράξη*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Πανόραμα Επιχειρηματικότητας και Σταδιοδρομίας. Ανακτήθηκε στο:
<https://www.pan-orama.org/>

Παπαδάκης, Μ.Β. (2007). *ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΑΙ
ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΟΜΟΣ Α' ΘΕΩΡΙΑ*. 7η εκδ. Αθήνα: Μπένου.

Πουρναράκης, Ευθ., Αξαρχολόγλου, Κ., (2015). *ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΠΟ ΤΗ ΘΕΩΡΙΑ ΤΗΣ
ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΣΤΟΥΣ*, Βασικές Έννοιες και Ορισμοί: Η Έννοια της

Επιχείρησης και οι Επιδιώξεις της. *ΑΡΧΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΛΥΣΗΣ* (487-488).
Θεσσαλονίκη: Εκδ.σοφια.

Σαρρή, Κ.& Τριχοπούλου, Αν. (2012). Εισαγωγή στην επιχειρηματικότητα.
Γυναικεία επιχειρηματικότητα (20-37). Αθήνα: Εκδ. Rosili.

Σαρρή, Κ.& Τριχοπούλου, Αν. (2012). Γυναικεία επιχειρηματικότητα και η συμβολή
της στην οικονομική ανάπτυξη. *Γυναικεία επιχειρηματικότητα* (84-103). Αθήνα: Εκδ.
Rosili.

Χασσίδ, Ι. και Φαφαλιού, Ε.(2013). Επιχειρηματικότητα για μικρές και μεσαίες
επιχειρήσεις. Αθήνα: Προσέγγιση.

Χατζηκωνσταντίνου Θ.Γ., Γωνιάδης (2009). *ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ
ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ*, Αθήνα: GUTENBERG

Cohen, L., Manion, L., Morrison, K., (2008). *Μεθοδολογία Εκπαιδευτικής Έρευνας*.
(μτφ., Κυρανάκης, Σ. et. al.). Αθήνα: Μεταίχμιο.

Robbins, P. Stephen, Decenzo, A. David, Coulter, M. (2012). Διοίκηση
επιχειρηματικών εγχειρημάτων. *ΔΙΟΙΚΗΣΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ: ΑΡΧΕΣ ΚΑΙ
ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ* (233-249). Αθήνα: Εκδ.Κριτική

ΞΕΝΟΓΩΣΣΗ

Douglas,E., Shepherd, D. (2002). Self-Employment as a Career Choice: Attitudes,
Entrepreneurial Intentions, and Utility Maximization. *Entrepreneurship Theory and
Practice*, 26 (3) 81-90

Gaddam S, (2007). A conceptual analysis of factors influencing entrepreneurship
behavior and actions. *Journal of management research*.

Geldhof, G.J., Malin, H., Johnsona, S., Porter, T., Bronk, K.C., Weiner, M. B. et al. (2014). Entrepreneurship in young adults: Initial findings from the young entrepreneurs study. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 35, 410-421.

Giraudó,E, Giudici, G & Grilli, L. (2019). Entrepreneurship policy and the financing of young innovative companies: Evidence from the Italian Startup Act. *Research Policy*. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.respol.2019.05.010>

Hall, C.M. (1992). *Hallmark Tourist Events: Impacts, Management and Planning*. 1η εκδ. Λονδίνο: Belhaven Press.

Hellenic Startup Association. Ανακτήθηκε από: <http://startupnation.gr/item/hellenic-startups-association>

Landström, H., Harirchic, G., Åströmd, F. (2012). Entrepreneurship: Exploring the knowledge base. *Research Policy* 41, 1154-1181.

Mair, J., Marti, I. (2006). Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight. *Journal of World Business*, 41(1) 36-44

Miller, P. & Bound, K. (2011). The Startup Factories: The rise of accelerator programmes to support new technology ventures. Ανακτήθηκε από: https://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_startup_factories_0.pdf

Morris, M.H. , Santos, S.C., Neumeyer, X. (2020). Entrepreneurship as a solution to poverty in developed economies. *Business Horizons* 63, 377-390.

Murphy, P. J., Liao, J., Welsch, H. P. (2006). A conceptual history of entrepreneurial thought. *Journal of Management History* Vol. 12(1), pp. 12-35. DOI 10.1108/13552520610638256

Naudé, Wim A. (2013). *Entrepreneurship and Economic Development: Theory, Evidence and Policy*. Retrieved from: <http://hdl.handle.net/10419/80532>

Ottenbacher, M., Harrington, R. J. (2007). The innovation development process of Michelin-starred chefs. *International Journal of Contemporary Hospitality Management* Vol. 19(6), pp. 444-460. DOI 10.1108/09596110710775110

Papulová, Z., Papula, J. (2015). Entrepreneurship in the Eyes of the Young Generation. *Procedia Economics and Finance* 34 , 514 – 520. doi: 10.1016/S2212-5671(15)01662-7

Penco, L., Ivaldi, E., Bruzzi, C. & Musso, E. (2019). Knowledge-based urban environments and entrepreneurship: Inside EU cities. *Cities* 96, 1-17

Pradhana,R.P., Arvin,M.B., Nair,M. & Bennett, S.E. (2020). The dynamics among entrepreneurship, innovation, and economic growth in the Eurozone countries. *Journal of Policy Modeling*. Retrieved from: <https://doi.org/10.1016/j.jpolmod.2020.01.004>

Pohlmann M. (2005). The Evolution of Innovation: Cultural Backgrounds and the Use of Innovation Models. *Technology Analysis & Strategic Management* Vol. 17(1), 1–11. DOI: 10.1080=09537320500044396

Prieger, E., Bampoky, C., Blanco, L.R. & Liu, A. (2016). Economic Growth and the Optimal Level of Entrepreneurship. *World of Development*, 82, 95-109.

Ries, E. (2011) “*The Lean Startup*”, *Crown Business* New York, NY

Ritchie, J.R.B. (1984). Assessing the impact of hallmark events: Conceptual and research issues. *Journal of Travel Research*. vol. 23(2), 2-11

Startup Genome. (2017). Global startup Ecosystem [Report 2017] Ανακτήθηκε από: <http://d1i53wesras4r4.cloudfront.net/GlobalStartupEcosystemReport2017.Pdf>

Stierand, Marc & Lynch, P.A. (2008). The art of creating culinary innovations. *Tourism and Hospitality Research*, 8 (4). 337-350.

Tamborra, S. (2007). "Baseball World Cup." Baseball World Cup History. Ανάκτηση από: www.topendsports.com/events/baseball-world-classic/world-cup.htm.

Urbano, D., Aparicio, S. (2016). Entrepreneurship capital types and economic growth: International evidence. *Technological Forecasting & Social Change* 102, 34-44.